

Møte for lukkede dører, Stortinget 19. april 1921

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 19. april 1921 kl. 10.00.

Præsident: Gunnar Knudsen.

Præsidenten: Præsidenten har efter konferanse med regjeringen latt møtet sette foreløbig for lukkede dører og utbeder sig Stortingets samtykke til, at møtet holdes for lukkede dører. Da ingen har uttalt sig derimot, ansees det samtykke for git.

Derefter foreslaaes, at regjeringens medlemmer, kontorchefen, funktionærene ved Stortingets kontor og de referenter som er ansat i Stortinget samt ekspeditionschefen i Handelsdepartementet gives adgang til møtet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Utenriksminister Michelet: Regjeringen har hat møte igaar til drøftelse av den nye situation, som er skapt ved hr. Wedels siste telegram. Der har ogsaa været holdt et møte i utenrikskomiteen, et møte som dog alene var for utveksling av meninger, nogen votering fandt ikke sted. Det er nu regjeringens mening, at det er fremdeles Stortingets og regjeringens pligt at søke mandatet gjennomført. Jeg for mit vedkommende ialfald er ikke kommet til den opfatning, at alle midler endnu er uttømt, og da at gi subsidiære instruktioner og indta subsidiære standpunkter, mener jeg for mit vedkommende ikke er riktig. Det er noget som kun kan svække det hele.

Hvad nu forholdet til Frankrike angaar, har vi altsaa der møtt overraskelser, og jeg er sikker paa at minister Wedel ogsaa har fundet det at være overraskelser. Efter de forslag fra den franske regjering, som han hadde med sig da han kom hit op til Norge, maatte han efter min mening ha god grund til at se optimistisk paa forholdene, og til at anta at dette maatte kunne bringes i orden i en nogenlunde nær fremtid. Jeg siger dette, fordi jeg har hat indtryk av at der har gjort sig nogen misnøie kanske eller nogen skuffelser gjældende med minister Wedel, og jeg mener at det er ikke berettiget. Med de dokumenter som han var utstyret da han kom hit op, mener jeg at han hadde al god grund til at se optimistisk paa situationen i Frankrike. Jeg gaar ut fra at det er overflødig paany at referere det telegram som minister Wedel sendte vedkommende stillingen i Frankrike. Han nævner at der er 3 alternativer, hvorav han og delegationen anbefaler det tredie, det siste, et modus vivendi, en midlertidig overenskomst, som bygger, siger han, paa den nuværende ordning. Jeg vil her si, at den nuværende ordning med Frankrike ingenlunde er nogen ideel ordning og svarer ikke til tidens krav. Og jeg vil videre peke paa, at i den franske traktat er toldsatserne paa vin traktatbundne. Jeg mener at Stortinget pligter at se det i øinene, og traktatbundne satser paa vin vil efter min mening vanskeliggjøre i høi grad gjennomførelse av monopol. Jeg vil ikke absolut si at det vil utelukke gjennomførelsen; men det

vil ialfald i høi grad vanskeliggjøre den. Imidlertid er jo det hele kun en midlertidig ordning. - Minister Wedel omtaler ikke i sit telegram hvor lang løpetiden skal være. Jeg formoder at opsigelsesfristen her som i lignende tilfælde vil være 3 maaneder. Denne ordning bygger paa de nuværende traktatforhold og knytter dertil vinbestemmelserne i §§ 10, 11 og 12 i det traktatutkast som minister Wedel hadde med sig, de tre vinparagraffer som vi diskuterte meget utførlig i Stortinget, og de er ogsaa repræsentanterne bekjendt. Han tar videre op en § 19 fra traktatutkastet. Det er min opfatning - og jeg har grund til at tro, uagtet det ikke har været diskutert særlig inden regjeringen, at den deles av flerheten av regjeringens medlemmer -, at den § 19 som indeholder beskyttelse for franske vinmerker av forskjellig slags passer litet i en midlertidig ordning som denne her, og vi vil helst ha den ut. Imidlertid er regjeringen under sine overveielser kommet til det resultat at den opfordrer Stortinget til at avgi saadan uttalelse:

"Stortinget samtykker i, at der med Frankrige søkes avsluttet en modus vivendi i det væsentlige paa det i minister Wedel Jarlsbergs telegram av 16. ds. angivne grundlag. Kontingering av indførsel av fransk brændevin og vin over 14⁰ fastsættes til den omtrentlige mængde som tiltrænges av disse varer for videnskabelig, medicinsk og teknisk bruk." Dette gjælder Frankrige. Som man ser, saa opfordrer vi ikke Stortinget til at fastsætte nøiagtig kontingeringens størrelse. Stortinget bør efter vor mening ikke her binde sig til en absolut og bestemt litermængde. Vi har angit det ledende princip og sagt at i det væsentlige paa dette grundlag faar det gjøres, og saa faar vi da se, hvad forhandlingerne vil bringe ut av det hele. Det er min mening, at man i paakommende tilfælde maatte kunne anvende, uten at gaa mandatets bestemmelser for nær, en liberal synsmaate, og da skulde man nærme sig til det av minister Wedel antydede kontingeringskvantum 4000 hl. "Likeledes samtykker Stortinget i, at der med Spanien og Portugal søkes istandbragt handelstraktater eller midlertidige ordninger, hvori indgaar som et led kontingering av indførsel av brændevin og vin over 14⁰ i saadan mængde som omtrent motsvarer landets behov for tilførsel fra disse land av saadanne varer til videnskabelig, medicinsk og teknisk bruk." Det er den samme formulering av bestemmelsen. Vi har ikke her indlatt os, som man vil se, paa spørsmålet om at traktatbinde bestemte toldsatser. Vi har ment at det er et spørsmåal som naturligen henhører under regjeringen, idet det ligger utenfor det givne mandat. Jeg indskrænker mig foreløbig til dette.

Præsidenten refererte de fremsatte forslag.

Castberg: Dette forslag omfatter altsaa baade Spanien, Portugal og Frankrige. I møtet for lukkede døre igaar var det jo væsentlig spørsmålet Frankrige, som var rent foreløbig nævnt.

Med hensyn til forslaget, som er fremlagt nu, saa gaar det for alle tre landes vedkommende ut paa, at man skal tilby det,

som kaldes "en kontingentering" av brøndevin og hetvin. Jeg er selvfølgelig helt enig med utenriksministeren i, at det er Stortingets mandat, som fremdeles blir at legge til grund, og at der derfor ikke er plads for uttalelser om det, som utenriksministeren kaldte "subsidiære standpunkter".

Med hensyn til stillingen overfor Frankrike saa er jo de opplysninger, som foreligger, nok saa knappe. Det alternativ, som minister Wedel har nævnt som nr. 3, og som man nu foreslaar git sin tilslutning, er jo bygget paa de saakaldte "vinparagraffer" i det utkast, som tidligere har været forelagt Stortinget, §§ 10, 11 og 12. Derom har Stortinget allerede før uttalt sig, og der er al grund til at tro - og jeg antar, der er flere, som kan føie til, at man har speciel grund til at gaa ut fra - at minister Wedel har gjort og vil gjøre, hvad han formaar for at efterkomme den indtrængende henstillen, som Stortinget besluttet, da saken sidst var fore her. De vanskeligheter, som er opstaat, maa derfor ligge paa andet hold, og der foreligger tilstrækkelige opplysninger til at forklare, at saa er.

Det utkast til traktat, som var forelagt for Stortinget tidligere, var omhyggelig forberedt ogsaa fra norsk side, hvad angaar vinparagrafferne 10, 11 og 12, men - som det meget sterkt og gjentagende blev fremholdt av utenriksministeren - den øvrige del av dette traktatutkast hadde ikke kunnet være gjenstand for den samme omhyggelige forberedelse fra norsk side. Det, som nu foreligger, viser sig at være først og fremst, at Frankrike efter konferanser, som har fundet sted mellem de forskjellige franske folkevalgte myndigheter og den franske regjering, er kommet mere og mere ind paa den vei eller den tanke, at de vil ikke slutte endelige traktater, forinden de har tat sin toldpolitikk, sin toldtariff op til endelig revision. Derfor er ogsaa den traktat, som laa til grund for utkastet med hensyn til Norge, nemlig traktaten mellem Frankrike og Tsjekkoslovakiet, utsat, og det avsnitt i utkastet til traktat mellem Frankrike og Norge, som her da særlig kommer i betragtning, gjælder spørsmålet om mestbegunstigelsesprincippet anvendelse og spesielt om dets gjensidighet og like anvendelse. I det nævnte traktatutkast var mestbegunstigelse gjennomført for Frankriges vedkommende, mens der for Norges vedkommende forutsattes et andet system, nemlig det saakaldte "listesystem", hvorefter norske varer, som var opført paa de forskjellige lister, skulde behandles forskjellig ved indførsel til Frankrike. Disse lister hadde vort utenriksdepartement ikke set, de er ikke kommet endnu, og der er purret gang paa gang efter dem, men Frankrike holder dem tilbake og forhandlingerne stod derfor i stampe. Der var fra norsk side krav paa, at mestbegunstigelsessystemet skulde være gjensidig. Det er dette grundprincip i en traktatpolitikk, som først og fremst Frankrike vilde nærmere overveie, og som gjør, at det ikke nu vil slutte en endelig fullstændig traktat. Dertil kommer de bestemmelser, som traktatutkastet indeholder om fransk kapital, franske selskapers stilling i Norge, særlig § 23, som er uttrykkelig nævnt nu ogsaa i henvendelsen fra minister Wedel. Den var et brudd paa norsk lovgivning, spesielt norsk koncessionslovgivning, hvorom jo Wedel selv sier, at det er det ikke tale om, at man kan akseptere, men det er heller

ikke at legge væsentlig vekt paa, tilføier han, fordi det ikke er endelig behandlet. Paa disse grundlag er det ganske vist, at denne nye utsættelse, at disse vanskeligheter er opstaat.

Med hensyn til vinparagrafferne er der nu knyttet et punkt til, nemlig det saakaldte "kontingenteringssystem", at Norge skal forplikte sig til at ta imot et visst kvantum av brøndevin og hetvin. Det er et krav, som ikke er nyt.

Det vil erindres, at paa et tidligere stadium av traktatforhandlingerne blev der fra fransk side krævet kontingering paa 8000 hl.; ialfald var det slaat paa det; men det var avvist dengang fra norsk side, og det var faldt bort. Der stod intet derom i de saakaldte vinparagrafer, 10, 11 og 12. Nu er det altsaa vaagnet op igjen i den noget vage form, at Wedel har meddelt i et telegram, at de franske har slaat paa en kontingent av 8000 hl. hvorom Wedel i sit telegram siger, at derom kan ikke være tale, men det kan være spørsmal om at gaa med paa et mindre kvantum, "f.eks. halvdelen".

Regjeringen har nu akseptert dette kontingenteringssystem i sit forslag, og har akseptert det ikke alene likeoverfor Frankrig, men ogsaa overfor Spanien og Portugal. Selve kontingenteringssystemet er litet tiltalende, det at vi skal forplikte os til at modta et vist kvantum av disse artikler. Regjeringen har uttrykt det slik, at man skal gaa med paa at ta imot en kontingent, som man kan gaa ut fra rimelig vil svare til brøndevin og hetvin til teknisk og vitenskapelig og medicinsk bruk. Sees dette isolert og uten nogen kommentar, saa maa det erkjendes, at dette ligger indenfor mandatets ramme. I mandatet har man gaat med paa, at der skal kunne indføres disse artikler til medicinsk, og teknisk og vitenskapelig bruk. At det da sies uttrykkelig til Frankrig at det, som er nødvendig av brøndevin og av franske hete vine til teknisk, vitenskapelig og medicinsk bruk, skal kunne indføres, det staar ikke i strid med mandatet. Det kan være et spørsmal, om det var nødvendig at si det, fordi det følger av sig selv, og det er heller ikke sagt i det traktatutkast, som foreligger. Men hvis tanken er at gi Frankrig, Spanien og Portugal ret til at indføre hit et bestemt fastsat kvantum, da vil det bero paa, hvor høit dette kvantum sættes, hvorvidt det kan sies, at det stemmer med mandatet. Der har været slaat paa her 3000 hl. og 4000 hl. av brøndevin og hete vine fra Frankrig. Nu, hete vine fra Frankrig - jeg vet ikke, hvad der sigtes til med det. Det var det stadige utsagn fra fransk side under forhandlingerne, at hete vine spiller ingen rolle for Frankrig, for det har ingen hete vine. Praktisk talt er der ikke vin at eksportere fra Frankrig, som kan kaldes sterke vine. Hvis det da er meningen, som jeg har forstaat det, at tilkjendegi overfor Wedel, hvor høit han kan gaa, hvis man sier, det og det kan fastsættes som et absolut kvantum, som Norge skal forplikte sig til at ta imot, saa vil det lettelig bli en ordning, som ikke stemmer med mandatet. Hvis nemlig forbruket i Norge til medicinsk og teknisk bruk av brøndevin viser sig at dreie sig om f.eks. 2000 hl. - jeg skal minde om, at efter opgaver av utenriksministeren var indførselen av brøndevin i 1917 ca. 1700 á 1800 hl., i 1918 ca. 2500 hl., i 1919 ca. 4000 hl. og i 1920 noget under 3000 hl. - saa er det for det første at merke, at de tal, som er

nævnt, ligger over tallene for enkelte av disse aar og over gjennomsnittet for disse aar; baade 3000 og 4000 ligger over. Dertil kommer, at den medicinske bruk av brøndevin hittil har været av den art, at det har vakt almindelig forargelse den maate, hvorpaa der i mange tilfælde er utdelt brøndevin gjennom recept til medicinsk bruk, og faar vi rationelle regler paa dette omraade, maa vi gaa ut fra, at det, som har været anvendt til medicinsk bruk hittil, gaar ned. Jeg mener derfor, at overensstemmende med den beslutning, man æsker av Stortinget nu, hvis regjeringens forslag vedtages, maa der ikke sættes noget absolut kvantum i bemyndigelsen til Wedel. Det vil i tilfælde ligge utenfor Stortingets mandat. Der kan være grund til at sette indtil det og det. Men det avgjørende blir det, som virkelig trænges til dette bruk. Ellers risikerer man, at der importeres utover det, som landets lovgivning hjemler, og at vi traktatbinder os til at indføre det, som ligger over, hvad landets lovgivning hjemler.

Hvad angaar Spanien og Portugal, saa gjælder jo det samme der. Hvis man gjør op samvittighetsfuldt, hvad der maa antages lovmedholdelig at kunne indføres, saa maa ikke hvert land sees isolert, men de maa sees samlet. Hvis man derfor tænker sig et tilbud, som sætter et vist kvantum for hvert land, saa er det vel antagelig sikkert, at naar man da lægger disse kvanta sammen, vil det ligge over det, som med hjemmel av lovgivningen og Stortingets mandat kan indføres, og da er man inde paa en omgaaelse av mandatet. Jeg for min del vil ha præcisert, at hvad der saa end sker, saa maa man ikke overfor Wedel markere et bestemt kvantum, men markere, at det kan indføres, som efter loven og mandatet kan konsumeres; om man da sætter til "indtil det og det kvantum", saa faar det ikke nogen avgjørende betydning, idet det avgjørende blir, hvad der lovlig kan indføres og konsumeres her i landet, og det stemmer med mandatet.

Med hensyn til Spanien og Portugal saa overrasker det mig noget, at det forslag, som er fremlagt, indskrænker sig til dette kontingenteringsspørsmål. Der er jo andre tilbud, som her kan gjøres; det gjælder overfor Spanien, som har en række utførselsartikler til Norge av større økonomisk betydning end vin; det er jo en række spanske varer, hvor der nu er en i forhold til vor toldbeskatning ellers aldeles uforholdsmæssig lav beskatning. Paa varer, som ikke kan betegnes som livsfornødenheter, er der lagt told, som maa betragtes som bare nominel, og selv med maksimalsatserne staar jo tolden paa disse varer, t.ex. vindruer, fiken, rosiner, citroner og vin ikke i noget forhold til den toldbeskatning, som vi har paa virkelige livsfornødenheter. Der er intet sagt om dette i regjeringens forslag, men jeg gaar ut fra, at man er enig i, at paa det omraade kan der gjøres tilbud fra vor side, og at det gjøres gjældende, at hvis der ikke kommer nogen overenskomst istand, saa er det ikke givet, at Norge vil nøie sig med de maksimalsatser, som nu foreløbig gjælder. Det staar aapent.

Hvad Portugal angaar, saa er den sidste meddelelse, som foreligger derfra, den, at der gjøres store anstrengelser fra vinkjøbmændene, særlig i Oporto, for at følge Spaniens aggressive politik overfor Norge. Men det er tilføiet fra

fremstaaende portugisisk hold ifølge meddelelse gjennom Wedel, at denne bevægelse ikke har utsigt til at naa frem, og det er rimelig nok, fordi den norske fisk i Portugal er et allemandsnæringsmiddel; hvis den utelukkes, saa vil stillingen bli den, at et enkelt land, New-Foundland, vil bli eneraadende paa det portugisiske fiskemarked, og faa en monopolstilling der. Islandsfisken er ikke trængt ind i Portugal, og det er vel mulig, at den ogsaa er for dyr til at den kan bli allemandsvare i et fattig land som Portugal. Det blev fremhævet med styrke fra forretningskredse i Portugal, da delegationen var der, at vel er Oportokjøbmændene høirøstede og flinke til at agitere, og de har en viss politisk indflydelse, men hvis de vover at chikanere den norske fisk, saa er der saa store interesser paa den anden side, som da vil bli mobilisert, at det skal ikke lykkes dem. Det maa jo erindres, at i Portugal er forholdene ganske anderledes end i Spanien ogsaa i den forstand, at man i Portugal maa ta langt større hensyn til folkemeningen end tilfældet er i Spanien med det styresæt, som Spanien har.

Med hensyn til kontingentering av hetvin saa er det av interesse at se de rent foreløbige opgaver, som blev git av utenriksministeren i forrige møte. Det viser sig derav, at importen av vin fra Portugal før krigen, altsaa i ordinære tider og før forbudet, dreiet sig om fra 450 000 til noget over 1 million kg. om aaret. Men vel at merke, baade var dette før forbudet, og dernæst er en hel del av den vin, som utføres fra Portugal, ikke hetvin. I de sidste 4 aar, 1917-1920, var indførselen av vin fra Portugal fra 650 000 til 430 000 kg. Men det er ganske bemerkelsesværdig, hvad der blev oplyst - det var vistnok av socialministeren - at av de 430 000 kg., som indførtes i 1920, var bare 100 000 kg. sterk vin. Det er altsaa situationen nu. Det sier sig selv, at hvis der her sættes et bestemt kvantum, saa er der stor fare for - jeg vil si, at det da er sandsynlig, at det kvantum, som sættes, hvis det sættes absolut, vil ligge betydelig over det, som legitimt kan indføres av hetvin.

Jeg vil for min del bestemt advare mot og ta avstand fra et kontingenteringssystem, og jeg vil tilføie, at ved et vistnok ikke fuldtallig men dog ordinært sammenkaldt møte i Stortingets avholdsgruppe igaar blev det vedtat med flertal, at man ikke kan gi sin tilslutning til, at der indføres et kontingenteringssystem, hvorved vi binder os til at motta fra Frankrige, Spanien og Portugal et bestemt kvantum brændevin og hetvin til medicinsk, teknisk eller videnskabelig bruk, og den fraktion inden gruppen, det mindretal, som ikke stemte for dette, stemte for, at man ikke kan gaa med paa, at der gjennom et kontingenteringssystem indføres mere brændevin eller hetvin end nødvendig til medicinsk eller teknisk bruk. Begge uttalelser sier i realiteten det samme. Det er bare noget anderledes formulert i det første, jeg citerte. Hvis det virkelig er opriktig - som jeg gaar ut fra - at man vil hævde mandatet, saa maa der legges til grund med hensyn til kontingenteringen, at den ikke gaar utenfor mandatet, som sier, at det som er nødvendig til medicinsk, teknisk eller videnskabelig bruk skal kunne indføres - man maa ikke ad en omvei, ved at sette bestemte kvanta, forrykke det, undergrave

det. Det er vi absolut mot og advarer paa det bestemteste derimot. Hvis man skal indlate sig paa dette kontingenteringssystem, saa maa det derfor efter denne opfatning gjøres i den form, at man erklærer overfor disse lande, at det, som er nødvendig til medicinsk, teknisk og videnskabelig bruk, skal kunne indføres, ikke komme under forbudet - der maa ikke sies mere end det. Mere ligger heller ikke i ordlyden i det forslag til stortingsbeslutning, som er fremlagt. Jeg forbeholder mig at præcisere dette nærmere, hvis de følgende uttalelser gir anledning dertil.

Jeg vil tilslut føie til en bemerkning - jeg nævner det spesielt i forbindelse med Portugal. Utførselen av vin fra Portugal til Norge har jo været og er meget ringe. Den spiller en yderst liten økonomisk rolle for Portugal. Portugal producerer efter portugisisk statistikk mellom 5 og 7 millioner hektoliter vin, og Norges indførsel av vin fra Portugal var før krigen en hundrededels million hl., altsaa 10 000 hl. Det fremgaar derav, at det spiller ingen økonomisk rolle for Portugal. Som det blev sagt av fremtrædende mænd i Portugal; der indføres i ordinære tider ikke mere vin i Norge end en enkelt stor konsument - det var nævnt det engelske hof - i England. Men derimot har portugiserne andre varer, som spiller en stor rolle for dem, og spesielt blev det fremhævet kakao. Vi indfører omkring halv anden million kg. kakao. Det blev fremhævet, at hvis Norge kunde ordne sig slik, at Portugal var sikret en stor import av kakao til Norge, saa vilde det være av ganske væsentlig betydning for dem. Jeg er fuldt opmerksom paa, at hvis vi skulde faa et saadant system, saa maatte der spesielle ordninger til i vort land. Det maatte sandsynligvis gjøres til monopol, og forsaavidt er det ikke gjort i et øieblik. Men jeg tror, det er et moment, som fortjener overveielse. Portugal er ikke bare et vinland, det har andre produkter at utføre ogsaa end vin. Her hjemme ræsonneres der, som om hele Portugal skulde være en eneste vintønde, men det er jo ikke tilfældet. Og selv om det var en vintønde, vilde bare en liten brøkdel av vinen paa den tønne være hetvin. Den aller meste del av den portugisiske vin er let vin. Selv utførselen fra Oporto-distriktet er større av let vin end av het vin.

Stousland: Den ærede utenriksminister uttalte, at det var regjeringens og Stortingets pligt at søke mandatet gjennomført, og endnu var ikke alle utveie forsøkt. I sit foredrag fremholdt ogsaa utenriksministeren, at mandatet ikke gav plads for subsidiære standpunkter. Denne sidste uttalelse understreket ogsaa den sidste ærede taler. Han var enig med utenriksministeren i, at mandatet ikke gir plads for subsidiære standpunkter. Stortinget, sa den ærede utenriksminister, pligter at se saken i øinene med hensyn til de store vanskeligheter, som vil fremstille sig overfor spørsmålet om at monopolisere vinsalget, og det, som nu foreslaaes fra regjeringen, er ifølge utenriksministeren resultatet av en liberal synsmaate, som nærmer sig mandatets betingelse. Det maa altsaa opfattes saa, at regjeringen anbefaler en liberal synsmaate likeoverfor mandatet. Men nærmer ikke det sig ogsaa et subsidiært standpunkt? Efter mit skjøn er regjeringens

liberale synsmaate i dette tilfælde et skridt - et kort skridt kanskje, men dog et skridt i den rigtige retning. Efter min mening gjælder det for regjeringen og Stortinget at tilegne sig en synsmaate, som tilgodeser det norske næringsliv, og hvis det var mulig, ogsaa at bli opmerksom paa, at dette mandat er ingen bibel. Men regjeringens liberalitet ved dette forslag fremtvinger et nyt spørsmaal: Vil regjeringen gaa videre i denne liberalitet, hvis forslaget ikke bærer frem, saaledes som det foreligger? Er det regjeringens mening at stanse her? Er det regjeringens sidste ord? Er det Norges sidste ord, eller vil man ta stillingen under fornyet overveielse, som en tidligere statsraad uttalte? Jeg hadde ventet, at regjeringen nu hadde søkt Stortingets bemyndigelse til straks at bringe paa det rene: Hvad er disse landes absolutte og ufravigelige krav for at gi os en mestbegunstigelsestraktat? Og naar saa disse krav endelig foreligger, saa maa regjeringen under ansvarets fulde vegt forelægge saken for Stortinget, og saa faar det ta standpunkt. Men dette maa vi da bringe paa det rene: Er det saa at forstaa, at regjeringen ved dette forslag er inde paa en liberalere synsmaate overfor mandatet og allikevel er villig til at ta subsidiære standpunkter under overveielse eller er dette regjeringen sidste ord? Jeg er bange for, at i sidste tilfælde - hvis dette er regjeringens sidste ord - har den sagt for litet; men det faar nu vove sig. Det kan ikke være rigtig, det, at man i begyndelsen av sit foredrag fremholder, at mandatet gir ikke plads for subsidiære standpunkter, og saa konkluderer med et subsidiært standpunkt.

Denne sak har fremkaldt megen irritation, kan jeg vel si, og en enkelt scene, som paa mig gjorde et pinlig indtryk; men jeg indrømmer, at saken er stor, og jeg kan jo forsøke paa at undskylde dem, hvis evne til at beherske sig er blit overskredet paa grund av spørsmaalets omfang. Men vi andre, som ikke tror, at alt staar og falder med en forbudslov, vi mener, at de praktiske interesser for vort land og vort folk ogsaa kræver nogen overveielser, og jeg for mit vedkommende mener, at i længden er det disse interesser, som bør ha den avgjørende vegt. Jeg mener, at opgaven maa ikke være at prutte; men opgaven maa være at bringe paa det rene hvor meget en mestbegunstigelsestraktat koster, og derefter maa man ta sit standpunkt. Saa faar det gaa med mandatets enkelte bestemmelser som det kan; landet staar over mandatet.

Larsen: Med hensyn til de to forslag, som nu idag foreligger fra regjeringen - det ene likeoverfor Frankrige og det andet likeoverfor Spanien og Portugal - angaaende hvilket mandat vore underhandlere skal ha for at forsøke at komme til et resultat, saa forekommer det mig, at være det samme mandat, som vore underhandlere fik, dengang de reiste nedover. Resultatet av de underhandlinger ligger noksaa klart i dagen, forekommer det mig. Forhandlingerne staar i stampe. Og disse folk skal altsaa nu fortsætte at underhandle paa det samme mandat, som de hadde dengang! Jeg vil derfor ikke undlate at si som min mening, at det er meningsløst, naar regjeringen idag er kommet til det samme resultat, som den og Stortinget ogsaa var kommet til for et halvt aar siden. Jeg mener, at det er en

feil, at forhandlingerne skal staa i stampe, saaledes som de gjør nu. Hadde det ikke været saa, at store næringers interesser vilde lide, saa hadde jeg ikke villet snakke mere om dette; men jeg er fuldstændig klar over, at jo længere vi fortsætter paa den bane, som vi hittil har slaat ind paa, desto mere vil vore næringsinteresser lide, og de, som er kjendt med disse store og vigtige næringer, som vi kalder fiskerierne, de er alle fuldt paa det rene med, at det er netop mangelen av traktater, som gjør, at fiskeriinteresserne vil lide og lider saa meget, som de gjør. Jeg er fuldt klar over, at salg av vore fiskeriprodukter vil fuldstændig stanse op under underhandlingen om traktaterne. Jeg mener, at efter de meddelelser, som vi har baade fra Frankrige og fra Spanien og Portugal, - og det var oplyst for Portugals vedkommende igaar her, at ogsaa vor minister i London har hat uttalelser i den retning fra den portugisiske minister i London, - saa er det helt nytteløst at underhandle med Portugal efter det mandat, som vore underhandlere har hat. Jeg har ment, at det burde gjøres paa en hurtigere og mere effektiv maate, og jeg tror ogsaa, at før vi gir vore underhandlere et ganske anderledes frit mandat vil vi ikke komme til noget resultat. Jeg synes, at det ligger noksaa klart i dagen, dette, at de ikke kan komme nogen vei spesielt med Spanien og Portugal, saaledes som saken nu foreligger, og naar vi er klare over det, og det skulde jeg ogsaa tro, at regjeringen er klar over, da mener jeg, at det er bare spilfekteri at sende saadanne instruksjoner til minister Wedel, som regjeringen nu søker Stortingets godkjendelse av. Jeg har tidligere fremholdt dette saa meget, at jeg skal ikke nu komme mere ind paa det. Jeg har en viss følelse av, at disse forslag, som regjeringen nu er kommet med, kanskje næsten enstemmig vil gaa igjennem; men jeg vilde ikke undlate at si min mening om det, netop fordi det blir saa kostbart for vort land, dette, at trække underhandlingerne saaledes i langdrag og paa denne leid, som man nu har slaat ind paa. Jeg tænker paa alle de familier og alle de fiskere langs hele vor kyst, som netop paa grund av forhandlingerne idag ikke vet, hvorledes de skal bære sig ad. De har en usikker følelse overfor sin fremtid, og de vet i det hele tat ikke, enten de skal fiske eller de ikke skal fiske. Tilvirkerne og kjøbmændene vet ikke, om de skal kjøpe eller de skal la være at kjøpe. En ting, som er ganske klart, er dette, at ett marked ialfald, Spanien, er fuldstændig stengt for dem. Og jeg maa uttale, at jeg synes, at det er rart og paatagelig rart, at man ikke kan komme til et hurtigere og noget mere fornuftig resultat end det, som man nu er kommet til.

Jeg la merke til en uttalelse, som kom fra hr. Castberg. Han snakket om, at islandsk fisk kan ikke faa indpas i Portugal, fordi islandsfisken er for dyr for portugiserne; men jeg kan oplyse hr. Castberg om, at dette er fuldstændig feilagtig. Vor norske fisk i Portugal, den gode fisk, som vi kalder for søndmørsfisk og ogsaa fisk fra forskjellige andre kanter, som er udmerket tilberedt, staar langt høiere end den islandske fisk. Jeg siger dette bare for at oplyse om, at den norske fisk ialdfald paa det marked staar betydelig høiere i kurs end den islandske fisk. Hr. Castberg kaster sig som

bekjendt altid op til fagmand i alle forskjellige spørsmål, som kommer, og selvfølgelig skulde han ogsaa her forklare os, hvorledes det var. Jeg tror, det kunde være bra, om han fik et kursus paa en litt anden maate end han har hentet nede i Spanien. Jeg har som sagt bare villet faa lov til at uttale dette, fordi jeg er klar over, at denne sene maate, hvorpaa vore underhandlinger nu foregaar, er til saa stor skade for vore fiskerier, at vi har vanskelig for at ha oversigt over dette idag.

Hoel: Det falder sjelden i min lod at være enig med hr. Castberg i de spørsmål, som vi behandler idag; men jeg maa nu erklære mig i det væsentlige enig i, hvad han har uttalt om det usmakelige i at gaa med paa dette nye krav om kontingentering. For man kan snu og dreie paa tingen saa meget man vil, saa er det dog et nyt krav, dette. Og jeg mener, at hvis man gaar med paa det, saa har allerede det en liten bismak av en ydmygelse, al den stund man tidligere har vedtat et saa bestemt mandat som det, forhandlerne har faat. Der staar jo i dette mandat ganske greit og tydelig uttalt, at indførsel av hetvin og brøndevin til medicinsk, teknisk og videnskabelig bruk skal være helt ut tillatt. Og naar der saa reises krav om en kontingentering, saa maa deri ligge skjult en mistanke om, at vi ikke vil være loyale selv likeoverfor det løfte, som er git om, at adgangen til indførsel av brøndevin til de nævnte formaal skal være fri, og denne mistanke er mere end usmakelig. Jeg mener derfor, at vi her bør holde linjen ren og se at løpe den helt ut, saaledes som den oprindelig er fastslaat i mandatet.

Desuten er der én ting ved de foreliggende forslag, som jeg vil faa lov til at sette fingeren paa. Det staar angaaende Frankrike, at kontingentering av indførsel av fransk brøndevin og vine over 14 % skal fastsettes til den omtrøttelige mængde, som trænges av disse varer for videnskabelig, medicinsk og teknisk bruk. Derimot heter det i forholdet til Spanien og Portugal, at Stortinget samtykker i, at der "med Spanien og Portugal søkes istandbragt handelstraktater eller midlertidige ordninger, hvori indgaar som et led kontingentering av indførsel av brøndevin og vine over 14⁰ i saadan mængde, som omtrent motsvarer landets behov for tilførsel fra disse lande av saadanne varer til medicinsk, teknisk og videnskabelig bruk". - Der er altsaa den forskjell, at naar det gjelder Frankrike, saa er det ikke nævnt, hvad man trenger av tilførsel fra Frankrike av disse varer; men naar det gjelder Spanien og Portugal, saa er det uttrykkelig understreket, at det gjelder det, som vi har behov for at indføre netop fra de lande av disse artikler. Med hensyn til brøndevin, saa gjelder det jo kognac, og da vil jeg spørge: Hvis vi nu kan faa vort behov for kognac helt dækket fra Frankrike - det er det jo ganske utvilsomt, at vi kan -, hvorledes skal man saa kunne avgjøre eller træffe en bestemmelse om, hvad vi har "behov for" at faa indført av kognac netop fra Spanien eller Portugal? Jeg kan ikke forstaa det. Jeg vet ikke, hvorledes man skal kunne løse den vanskelighet i praksis, og jeg vilde derfor gjerne bede om litt nærmere forklaring paa, hvorledes dette er at forstaa, og hvad der med den forskjellige ordlyd er ment.

W. Konow: Jeg kan være enig i det som er uttalt fra utenriksministeren, at denne kontingentering av brøndevin og hetvin falder omtrent sammen med det saakaldte mandat. Men jeg er ogsaa enig i det spørsmål som ble rettet fra hr. Hoel: Hvordan i al verden skal vi faa en ordentlig kontingentering som ikke overstiger hvad vi virkelig har bruk for til medicinsk, teknisk og videnskabelig bruk? Jeg mener det maa bli et umulig forhandlingsgrundlag dette at man skal dele den kontingent med 3 land. Og hvorfor behøver man egentlig gi minister Wedel Jarlsberg nogen ordre eller noget samtykke til kontingenteringen likeoverfor Spanien og Portugal, da Spanien og Portugal slet ikke har forlangt nogen kontingentering? Minister Wedel har heller ikke spurt om det. Minister Wedel spør om, hvordan han skal stille sig likeoverfor det forlangende fra Frankrike som er opkommet, - saa forstaar jeg det - og jo mindre man kan si her, jo bedre. Man bør ikke unødig brede sig ut over dette spørsmål over de grænser som naturlig falder efter minister Wedels spørsmål. Nu vil jeg si at jeg aldrig har stemt for mandatet likesom det var bekjendelsesskrifter som man ikke maatte bryte hvis man vil staa i den Luthersk-kristelige kirke. Jeg har stemt for mandatet i den tro, at man faar forsøke det, men gaar det ikke, saa faar man sandelig gi et andet mandat eller saa faar man ta en anden retning. Og jeg finder det ikke rigtig smakelig heller at man fatter en stortingsbeslutning om at man samtykker i det og det som vore forhandlere i Frankrike, Madrid og Portugal skal faa lov til at forhandle paa grundlag av. Stortinget skal ikke paa den maate gripe ind i forhandlingerne; Stortinget skal se resultatet. Det er regjeringens pligt, særlig utenriksministerens pligt at lede forhandlingerne. Selvom man nu har begaaet dette mandat, vedtat dette mandat, saa bør dog ikke Stortinget behøve at gripe ind hver gang der kommer en vanskelighet paa tvers av dette mandat. Har utenriksministeren - hs. excellence maa ikke ta det ilde op - har utenriksministeren først tat hr. Castberg paa ryggen, faar han sandelig bære ham frem, og saa faa forelagt dette spørsmål for Stortinget, om vi er enig i det utkast til traktat som da foreligger. Saken er, at det er nu ikke bare disse spørsmål med hensyn til brøndevin og hetvin som foreligger for Norges storting, naar man skal godkjende en traktat, det er sandelig ogsaa de betingelser vore næringsveie maa kræve forat man skal kunne slutte en overenskomst med et andet land. Det er likesom det er likegyldig bare man ikke faar den mindste brist paa dette forbud og hr. Castbergs opfatning av dette, hans fortolkning av dette mandat! Vi har jo hørt lange og vidløftige kommentarer til mandatet av hr. Castberg. Vi er naturligvis taknemlig for opplysninger ogsaa fra den side, men det er dog ikke det eneste avgjørende naar et land skal avslutte en overenskomst. Jeg synes man gjør sig selv næsten latterlig paa den maate, og jeg er sandelig i tvil om hvorledes jeg skal stemme, for jeg vil nødige godkjende hele denne betragtning av mandatet og den betragtning, at naar bare det er i orden har man paa en maate paa forhaand godkjendt den traktat som i sin tid blir forelagt os. Jeg vil ikke ha uttalt noget om det, før det

endelige utkast kommer og man ser hvilke betingelser Norges eksport med Frankrike vil faa og hvad vi forpligter os til likeoverfor Frankriges eksport til Norge. Derfor tror jeg det var mest stemmende med min opfatning at stemme mot dette samtykke o.s.v. - det har vi i virkeligheten ikke noget med. Men jeg er bange for at det kan miskjendes. Jeg er enig med utenriksministeren deri og med regjeringen at dette ligger saa omtrent indenfor grænsen - lidt tvilsomt kanskje som hr. Castberg mener, han er jo ekspert vedkommende dette forbud. Og hvordan de skal passe ind kontingenterne likeoverfor de 3 lande forstaar jeg absolut ikke. Der bereder man sig en vanskelighet ved de kommende forhandlinger som man helst burde ha undgaat, saa det synes jeg skulde slettes i utenriksministerens forslag. Jeg gad vite, om hr. Castberg - naar han sitter paa ryggen - vil klemme utenriksministerens skuldre, naar han fastholder dette. Det tror jeg, han gjerne kan slippe.

F. L. Konow: Naar der nu fra regjeringens side baade efter opfordring og anmodning av minister Wedel foreslaaes, at man skal gaa til en kontingentering av brændevin likeoverfor Frankrig, og naar regjeringen ogsaa mener, at den maa gi minister Wedel en fuldmagt til at kontingentere vin likeoverfor Spanien og Portugal, saa mener jeg, at man kan slutte sig til det. Jeg tror, det er rigtig. Man gaar noget videre end den ramme, som i sin tid blev opsat for os, er sat. Man gaar noget videre, og der gjøres derved et forsøk paa - ialfald for Portugals og Spaniens vedkommende, hvilket sidste land vi nu er i toldkrig med - at faa en tilnærmelse istand, saa at vi paa den maate kunde faa anledning til at opta underhandlinger. For Spaniens vedkommende er jo det et stort spørsmaal, at vi saa snart som mulig ser til at kunne faa optat forhandlinger og komme til en ordning, idet vi for Norges vedkommende burde se til at faa avsluttet en ny overenskomst, førend de maksimalsatser, som har været foreslaat av en komite, kommer op til behandling i cortes og kanskje blir vedtat. Den nuværende ordning, som fastsætter en sats av 36 pesetas pr. 100 kg. vil jo bli staaende, indtil det spanske cortes kommer med beslutning om ny sats. Man vet jo ikke, hvor stor denne blir; men man maa være forberedt paa, at den blir høiere end nu, og da vilde det uvægerlig være det bedste for de norske interesser, om man kunde faa avsluttet sin overenskomst, før det spørsmaal blev avgjort fra spansk side.

Saa var det et andet punkt, som jeg gjerne vilde faa berøre. Der blev av hr. Castberg igaar rettet et sterkt angrep paa mig paa grundlag av en spansk avisartikel. Jeg var paa det tidspunkt slet ikke bekjendt med, hvorledes forholdene var. Ved at undersøke det senere, blev jeg klar over, at der er sendt et feilagtig referat til en spansk avis av et interview av mig, som "Aftenposten" hadde den 7de april. Jeg vil si, at hverken som menneske eller som jurist dømmer man sine medmennesker, uten at man først har hørt den, som man skal avsi dom over; man gjennemgaar først dokumenter og papirer for at forvise sig om, at anklagen er rigtig. Hr. Castberg hadde igaar ikke anledning til at se, hvad den spanske avisartikel indeholdt; han hadde ikke undersøkt, om den var i overensstemmelse med det interview

av mig, som "Aftenposten" i sin tid hadde, og den væsentlige forskjell, som det er der, den er saa stor, at jeg mener, at der ingen grund hadde været for hr. Castberg til at anvende de sterke skjeldsord, som han benyttet likeoverfor mig. De kan saaledes kun staa for hr. Castbergs egen regning og gir mere en karakteristik av hr. Castbergs tankemaate og opfatning, end de rammer mig.

Ivarsson: Jeg maa tilstaa, at jeg er i den alvorligste tvil om, hvorvidt jeg tør stemme for det forslag, som nu foreligger. Den gang vi i konstitutionskomiteen behandlet spørsmålet om utførelse av et mandat for forhandlingsdelegationen, saa var vi paa det rene med, at det, at denne sak blev forelagt Stortinget paa forhaand, rent konstitutionelt set, var utenfor det almindelige, idet Stortinget jo ikke pleier at faa med den slags saker at gjøre, førend der blir spørsmål om at godkjende den av regjeringen avsluttede traktat. Om de praktiske fordele eller mangler ved den fremgangsmaate, som regjeringen den gang indbød os til at følge, kunde jeg selvsagt ikke ha nogen mening. Nu bæres det mig for, at den utvei, som vi den gang valgte, den er heller ikke heldig i praktisk henseende. Det er nu blit til det, som jeg har pekt paa ved en tidligere anledning, at med korte mellomrum blir denne forsamling kaldt sammen til hemmelige møter, og vi faar os da meddelt, at de og de vanskeligheter stiller sig i veien, og samtidig stilles der os spørsmål, om vi vil gaa med paa denne eller hin indrømmelse. Og ser man dette i sammenheng fra det ene møte til det andet, saa kan jeg ikke si andet, end at jeg faar et temmelig sterkt indtrykk av, at vanskelighetene saa langt fra at bli mindre, saa langt fra at kunne ha utsigt til at bli fjernet, taarner sig op og blir større og større, og jeg tror ikke, at denne vei fører frem. Under debatten den 20de juli ifjor uttalte jeg som min forutsætning, at vor delegation ikke kunde betrakte mandatet som et i egentlig forstand bundet mandat; den maatte kunne ha frihet til at føre forhandlingerne saa langt, at det blev klart i hovedsaken, hvad vi kunde opnaa, og hvad vi ikke kunde opnaa, og derefter fik saa baade regjeringen og denne forsamling ta sit standpunkt. Det er ikke gaat paa denne maate, og jeg tror, at deri ligger en beklagelig feil. Naar jeg skal si min mening, tror jeg ikke, vi kan komme til noget resultat, som kan tilfredsstillende vore interesser, paa anden maate end ved, at det tillates delegationen at forhandle paa et friere grundlag end det, hvis ramme blev optrukket ved beslutningen av 20de juli ifjor, og saa faar Stortinget i sin tid ta standpunkt til det, som endelig en gang maatte foreligge. Jeg vil ikke stille noget forslag om dette idag; for jeg vet, det vil bli nedvotert, sandsynligvis med vældig overvegt; men jeg vil for fremtidig at kunne staa frit ha sagt dette; jeg vil ha tat dette forbehold.

- Hvad nu angaar selve det foreliggende forslag, synes det mig klart, at vi neppe vil kunne opnaa nogen traktat med noget av disse tre lande, det her gjelder, paa det grundlag, at der i traktaten kun staar dette, at vi forpligter os til at indføre det kvantum, som trænges til medicinsk, teknisk og videnskabelig bruk. Der vil vel fra alle tre landes side

kræves, at der skal fixeres et bestemt kvantum, og vi staar da straks overfor det vanskelige spørsmål: hvordan skal dette kvantum som vi tiltrænger fordeles paa disse 3 eksportlande? Det blir en meget vanskelig ting at ordne, og det reiser sig det spørsmål, om ikke et av disse lande da ganske naturligen vil føle sig tilsidesat ved den fordeling? Jeg tror vi der skaper os vanskeligheter som vi hidtil ikke har hat, utenat vi derfor fjerner de vanskeligheter som allerede før har foreligget. Jeg har derfor svært liten lyst til at gaa med paa dette. Og dertil kommer at denne maate at forpligte os til at indføre et bestemt kvantum av disse varer er socialpolitisk set det mindst smakelige av alt. Jeg har ikke været og er ikke for forbud. Jeg mener at det er ikke den rette vei til at føre vort folk frem til ædruelighet, men paa den anden side har jeg atter og atter fremholdt at det har aldrig været min mening at vi skulde la disse varer frit gaa i handelen som enhver anden vare. Jeg har alltid været av den mening at den rette vei var at gjennomføre rationering og kontrol overfor enkeltpersoner. Men hvordan kan man siden faa frihet til at gaa til et saadant system, om nationen skulde vælge det, naar vi har bundet os til visse kvanta som vi maa og skal indføre? Jeg mener at det er en farlig vei at betræde, og om det lykkes os at faa en traktat paa dette grundlag har vi der lagt tilrette et fremtidig stridsspørsmål som vi atter og atter maa ta op med disse folk. Vi maa være forberedt paa at krav om dette kvantums utvidelse vil melde sig med ikke saa ret store mellemrum, og dette vil ganske naturlig tørne sammen med kravene fra norsk side paa at kunne innskranke dette kvantum. Jo mer jeg ser paa det, jo mer kommer jeg til det resultat at vi ved at vedta dette forslag stikker hodet ind i en felde - om vi faar det ut igjen vet ingen av os idag.

Castberg: Jeg bad om ordet i anledning av den personlige henvendelse som hr. F. L. Konow gjorde til mig. Jeg vil si at det forekommer mig noget dristig av den ærede repræsentant efter det som er passert at sette sig paa den høie hest her. Det som foreligger er, at straks meddelelse kom eller kort efter at meddelelse var kommet om de spanske forholdsregler lot hr. F. L. Konow, medlem av forhandlingsdelegationen, sig intervjuet av "Aftenposten" og sa der, at han antok ikke at vi vilde kunne opnaa nogen anden og bedre behandling av Spanien med hensyn til toldforhold før vi ophævet forbudet. Det sier hr. F. L. Konow samtidig med at han har paatat sig som forpligtelse at hævde Stortingets mandat med hensyn til forbudet. Dette telegraferes til spanske aviser og utlægges slik, at dette "ædelmodige" medlem av delegationen har hat den rette forstaaelse av situationen. I Stortinget optrær hr. F. L. Konow og lar erklære for aapne døre at han vil stemme for et forslag som bryter paa, tilsidesetter det mandat som hr. Konow er valgt til at søke gjennomført. Det stod i det forslag: indenfor eller utenfor mandatet. Forslaget blev frafaldt, saa hr. F. L. Konow fik ikke anledning til at stemme for det. Hans optræden maatte utlægges paa den maate i den spanske presse overfor den spanske opinion, og han har derved i aller høieste grad kompromitert den delegations opgave som hr. Konow pligtet

at søke fremmet. Det maatte han være forberedt paa, det maatte han vite, da han uttalte sig i et avisintervju i "Aftenposten". Og at hans uttalelser her i Stortinget i møte for aapne døre maatte bli oppfattet paa samme maate, maatte han ogsaa være forberedt paa. Jeg mener at hr. F. L. Konow har brudt sin pligt som medlem av delegationen. Jeg mener at han burde øieblikkelig fjernes, og jeg mener at det karakteriserer hr. F. L. Konow baade som offentlig mand og som menneske at han finder at kunne fortsætte i det hverv efter det som er passert.

O. C. Müller: Jeg skal ikke blande mig op i det oppgjør som er mellem hr. F. L. Konow og hr. Castberg. Men jeg vil dog ha sagt at efter min mening tror jeg netop det er mænd av hr. F. L. Konows type som kan gjøre sig haab om at opnaa et resultat under forhandlingerne der nede. Jeg tror at hr. Castberg har langt mindre chance til at opnaa et godt resultat og finde forstaaelse for sine synsmaater og altsaa egne sig som underhandler end hr. Konow. Jeg vil ogsaa minde om hvad jeg tidligere har paatalt, at hr. Castberg har sandelig gaat skarpt nok tilverks tidligere blandt andet ved fremsættelse av forslag om varig forbud paa et tidspunkt da forhandlingerne var i en vanskelig stilling. Bebreider hr. Castberg hr. F. L. Konow at han har talt, saa tror jeg at hr. Konow med samme ret kan bebreide hr. Castberg at han gaar saa ivrig tilverks for sine synspunkter. Naar det stadig fremhæves i en odiøs betydning det uttryk i kommentaret av en spansk avis: "det ædelmodige medlem av delegationen", saa tror jeg man lægger for meget i det. Det er efter min mening en uriktig oversættelse naar man sier "det ædelmodige medlem". Med det blomstrende sprog som spanjolerne er tilbøilig til at bruke likeoverfor dem som de oppfatter som sine venner ligger det heller i det spanske uttryk "den velvillige eller forstaaelsesfulde Konow". Det er mit indtryk. Jeg vil ha sagt dette, fordi jeg har indtryk av at dette ord kommer til at spille en viss rolle i agitationen fra forbudsfolkenes side frem igjennem tiden. Jeg har tidligere ogsaa pekt paa at det fra første stund har været uklarhet tilstede ved vedtagelsen av dette mandat. Man har vedtat et mandat som de to forskjellige leire har lagt forskjellig mening og forskjellig fortolkning i. Den ene part mener at det er ikke et imperativt mandat og de andre sier, at det var det. Det er ganske klart at denne uoverensstemmelse har forplantet sig videre indenfor delegationens medlemmer, og det har været et meget beklagelig og et meget sørgelig resultat det har git. Der tror jeg svakheten for en stor del ligger, hvordan vi her i Stortinget har tat denne sak. - Med hensyn til det fremsatte forslag vil jeg si at jeg er ængstelig for det andet avsnit i forslaget. Jeg har det indtryk - det er naturligvis bare et indtryk - at med Frankrike kan vi muligens faa en ordning paa grundlag av kontingenteringsordningen for brændevinets vedkommende. Men jeg tror ikke - jeg kan si det, idet det er for lukkede døre møtet holdes - jeg tror ikke vi faar en slik ordning med de andre vinland. Jeg tror ikke det vil kunne gjennomføres likeoverfor Spanien. Det er mulig det kan gjennomføres for Portugal, men de to lande kan ikke stilles forskjellig, saavidt jeg forstaar, de er like store avtagere av

vore varer, og det ene maa stilles paa samme fot som det andet, ellers vil misnøie bli følgen. Naar jeg har den overbevisning eller den tro at man ikke kan gjennomføre kontingenteringssystemet likeoverfor Spanien og Portugal, saa mener jeg det er farlig at stemme for anden del av forslaget. Forholdet vil da nemlig bli det, at vi kommer op i akkurat den samme situation engang til som den vi er i idag. Det mener jeg med hr. Oscar Larsen og hr. Ivarsson at fiskerierne har vanskelig for at taale. Jeg har meddelelser hjemmefra saa sent som igaar om at bankerne ikke vil yde kredit, selv om der stilles betydelig sikkerhet til utrustning av ekspeditioner til Finmarken. Vi kjender ogsaa til at i Finmarken saltet ikke lenger fisken, den hænges. De tør nemlig ikke salte til klipfisk, de stoler blot paa det italienske marked, som dog naturligvis vil bli overfylt, hvis al fisk hænges. Av de grunde kan jeg ikke forsvare at stemme for andet avsnit i regjeringens forslag. Jeg maa derfor be præsidenten om at der maa bli git anledning til at stemme særskilt for de to avsnit.

Bentzen: Jeg forlangte nærmest ordet i anledning av det som er passert fra hr. Konows side. Forholdet er blitt det nu ut over landet - det gaar ikke an at negte det - at man har et bestemt indtryk av at der har eksistert en forbindelse mellem forretningsmænd her i landet og spanske forretningsdrivende og kanske spanske politikere ogsaa, repræsentanter for utlandet i det hele tat, som ikke har været av det gode. Man har hat indtryk av at det saa at si har været bestilt endel av det som har passert i denne sak, og det er en meget uheldig affære. Jeg vet at det er meget vanskelig at kunne bevise en slik ting, men det indtryk har gjort sig meget sterkt gjældende og det vil ikke, tror jeg, svækkes efter det som nu sidst foreligger. Jeg vil sette fingeren paa dette, fordi det parti jeg har tilhørt gjennom mange aar er blit skjældt ut som fædrelandsforrædere uten at man kunde paapeke noget i slik retning som dette. Jeg for min del har meget vanskelig for at stemme for det forslag som er fremsat av den ærede utenriksminister. Først blir det fremhævet at vi skal fastholde mandatet, og statsministeren har meget sterkt fremholdt at det maa vi gjøre. Men samtidig som det sies at mandatet skal fastholdes, kommer man med et forslag som gaar ut paa at gi vor minister bemyndigelse til at kunne fire paa dette mandat i retning av at si, at vi skal allikevel ta saa og saa meget eller et nærmere bestemt kvantum. Jeg mener at disse to ting, den ting at man vil fastholde mandatet, og dette at man gir vore forhandlere anledning til at by noget i retning av at vi skal ta et bestemt kvantum brændevin, staar ikke i forhold til hinanden og stemmer ikke med den opfatning som jeg har av den beslutning som Stortinget har truffet tidligere. Jeg for mit vedkommende er nærmest av den anskuelse at dette forslag fra den ærede utenriksminister ikke bør vedtas, og for at skaffe mig selv og mulige meningsfæller paa dette omraade et voteringstema, tillater jeg mig at stille følgende forslag: "Stortinget uttaler, at det mandat, som Stortinget har vedtat angaaende traktatforhandlingerne med Frankrike, Spanien og Portugal, fastholdes." Jeg vil ikke være med at strække mig videre, og jeg vil ikke paa forhaand gi min

tilslutning til et subsidiært standpunkt. Jeg mener der er fare paa færde, og man bør ikke være for slephåndt.

F. L. Konow: Jeg vil med engang gi den opplysning likeoverfor det som er uttalt av hr. Bentzen om at der kunde være tale om forbindelse med spanske politikere og forretningsmænd, at jeg for min part ikke har nogen saadanne forbindelser, hverken skriftlig eller mundtlig. Jeg har ingen forretningsforbindelse for øieblikket med Spanien, og jeg har intet personlig kjendskap til nogen spansk politiker. Med hensyn til det intervju som jeg var gjenstand for i sin tid i "Aftenposten", saa lød slutten av det saaledes: "Den toldforhøielse som nu er paalagt norske varer, staar selvfølgelig i nøie forbindelse med vort hetvinsforbud, og det er sandsynlig at toldforhøielsen ikke hæves, før hetvinsforbudet ophæves." Det er altsaa det som er angrepet. Naar vi nu gaar over til kontingenteringssystemet, maa vi jo ophæve hetvinsforbudet, og det er jo det vi er i begrep med at gjøre, saa jeg tror ikke det er noget saa forfærdelig jeg har uttalt der, som kan være til skade for forhandlingerne. Derimot, den spanske avisnotis om hvad jeg har uttalt, sier følgende:

"Hr. Konow, regjeringens delegerte ved handelstraktatforhandlingerne med Frankrig, Spanien og Portugal, uttalte" - det er lagt mig i munden som en uttalelse i Stortinget istedenfor i et interview - "at Spanien ikke hadde gjort andet end at svare paa de toldtarifdispositioner som var iverksat i Norge. Saalænge derfor Norge ikke ophæver det der etablerte forbud mot vine, vil Spanien fortsætte at anvende sin maximaltarif overfor norske produkter." Det er, som det vil sees, en ganske væsentlig forskjjel paa det som staar i den spanske avis, og det som jeg væsentlig har villet uttale til Aftenposten dengang, og som det var om at gjøre at faa sagt, og som de der har læst Aftenposten vil ha lagt merke til. For det var at toldforhøielsen for mig kom som en overraskelse, idet jeg hadde god grund til at anta, at vi ikke vilde faa en toldforhøielse saa pludselig. Det var det væsentlige. Med hensyn til min tilslutning til hr. Osc. Larsens forslag er det jo saaledes, at hr. Castberg har forstaat vort mandat som et imperativt mandat. Jeg staar ikke alene i delegationen, idet jeg har flere med mig, som har sluttet sig til den opfatning, som fandt flere talsmænd her under den hemmelige debat; ganske særlig var det stortingsmand Hegge som uttalte, at hvis vi ikke kunde faa gjennemdrevet mandatets betingelser, maatte vi høre efter i Spanien hvad man kunde opnaa der, og bringe den besked tilbake med os. Men netop derved at det i de møter som delegationen holdt, mens den var ute, saa bestemt fastholdtes fra hr. Castbergs side, at de maatte ikke paa nogen maate gaa utenfor Stortingets mandat og maatte ikke røre ved det, saa blev der hverken i de møter vi hadde, ei heller underhaanden berørt overfor nogen av de fremmede herrer vi var sammen med, at det var tale om at gaa utenfor, ei heller forsøkte nogen av os at faa nogen opplysninger om hvilke betingelser man kunde tænke kunde gjennemføres, som kunde gaa utenfor mandatets ramme. Hr. Castberg er jeg forvissat om vil ikke kunne benegte,

at enhver av delegationens medlemmer i de underhandlinger var fuldstændig loyal.

Med hensyn til min stilling som medlem av delegationen har jeg fundet det rigtigst at sende samtlige dokumenter som vedrører denne sak, det vil si mine offentlige uttalelser, ned til delegationens formand med anmodning om hans uttalelse, hvorvidt han mener det jeg har uttalt, vil være til skade for min vedbliven i delegationen, og jeg vil derefter konferere med regjeringen om hvad jeg senere skal gjøre. Det er ikke mig om at gjøre at staa i denne delegation, og jeg har saavisst ingensomhelst lyst til at gaa nogen canossagang nedover til Madrid. Det er ikke morsomt. Men min stilling i delegationen vil utelukkende være diktert av hensyn til landet, og naar jeg engang har mottat et mandat, vil jeg selvfølgelig ikke staa i den stilling, hvis jeg kan være i tvil om, at jeg gjør noget galt.

Hr. Lykke hadde her indtat præsidentpladsen.

Præsidenten: Hr. Bentzen har fremsat følgende forslag:

"Stortinget uttaler, at det mandat som Stortinget har vedtat ang. traktatforhandlingerne med Frankrike, Spanien og Portugal, fastholdes."

Gunnar Knudsen: Den stilling hvori vore forhandlinger er kommet i Paris, kommer egentlig ikke overraskende. Det utkast som blev forelagt av delegationen, indeholdt jo nye former, som man hittil ikke har hat i handelstraktater, og jeg kom da ind paa den tanke, som jo er ialfald flere aar gammel, at der holder paa at oparbeide sig nye former av handelstraktater, og det er det man nu bringer i erfaring fra fransk side. Man er der endnu ikke paa det rene med hvilken form for handelstraktater Frankrig vil søke at slaa fast. Det er jo i det hele tat det eneste land nu som forsøker at finde en form eller nye former; for det maa man være forberedt paa, at de gamle mestbegunstigelsestraktater nu vistnok er forbi. Jeg skal ikke uttale mig om hvilke følger dette vil faa for vort land og for andre lande o.s.v. - det er betragtninger som kunde ha sin store interesse; men ved denne leilighet finder jeg det uforholdent at komme ind paa det. Men at vi maa være forberedt paa, at det blir nye former for handelstraktater, det tror jeg. Det alternativ 3 som er anbefalt av delegationen, det kan det ikke være nogen synderlig tvil om, altsaa en midlertidig ordning - den maa man nu søke at faa istand. Og jeg har heller ikke hørt at nogen av de mange repræsentanter, som har uttalt sig, har uttalt sig imot, at man søker at faa istandbragt en midlertidig ordning. Med hensyn til vilkaarene for en saadan midlertidig ordning, saa har jeg selvfølgelig nøie bemerket det forslag som er fremsat av utenriksministeren, og jeg finder at maatte gi min tilslutning til dette forslag. Jeg skal legge til, at jeg er enig i det princip som der er fastslaat; men min personlige opfatning er den, at det kunde være ønskelig at gaa længer. Jeg har det indtryk av minister Wedels telegram, at der er et gunstig øieblik nu, og han mener, at det skulde kunne gaa an at avslutte denne midlertidige traktat paa 48 timer; han

gjør uttrykkelig opmerksom paa det i sit telegram, og han antyder der samtidig, at franskmændene gjør krav paa en kontingent, det vil si, at Norge forpligter sig til at importere et bestemt kvantum av fransk brændevin eller vin over 14 pct. Det fastslaaes i princippet i utenriksministerens forslag, men der nævnes intet beløp, det holdes in suspensio, og følgen derav er, om Stortinget vedtar forslaget, at man faar saken igjen. Jeg vil gaa ut fra, at forslaget blir vedtat, jeg vil stemme for det og anbefaler det; naar man ikke kan faa det bedste, tar man det næstbedste. Efter min opfatning er dette ikke det bedste; efter min opfatning skulde man straks git sit samtykke til, at man gik med paa det kvantum, som ministeren foreslaar, nemlig 4 000 hl. Det er min mening, at det vilde været det rette, bemyndige ham straks, hvis han kan faa traktaten oppgjort paa det grundlag, til at gaa med paa at ta 4 000 hl. Men det er altsaa ikke regjeringens forslag. Det forutsætter, at saken kommer tilbake igjen - og det gjør den naturligvis - med forslag om det kvantum, som ministeren finder at kunne opnaa fra den anden side. Om man derved kanskje taper det beleilige øieblik, se det er det ikke godt for noget menneske med sikkerhet at paastaa. Jeg er bange for det, det sier jeg like ut. Livets erfaring - og jeg har gammel livets erfaring i mangfoldige forretninger og avgjørelser i mit liv - viser det, at der er beleilige øiebliske; slaar man til, saa faar man det, slaar man ikke til, saa mister man det. Det har hændt mig mere end engang, og det hændes naturligvis alle mennesker. Saa jeg tror som sagt, at vi vilde gjort rettest i nu at slaa fast med engang, hvad vi vil, og bemyndige ministeren til at ta et bestemt kvantum; men jeg skal ikke uttale mig mere derom. Jeg har ikke den opfatning, at man derved kommer nær mandatet. Hvad gaar mandatet ut paa, eller hvad vilde Stortinget og den forrige regjering, som jeg jo var medlem av, da vi fremsatte dette som forslag, at der skulde tillægges mandatet? Vi vilde det, at naar vi fik gjennomført disse traktater, saa skulde de ikke hindre vor alkoholpolitik, saaledes som den faar sit uttryk i det midlertidige forbud. Det var det, vi vilde, vi vilde ha frihet til at gjøre det nuværende midlertidige forbud mot brændevin og het vin varig, og det vil man fuldt ut beholde, om man gaar med paa en kontingent til disse vinlande, og derfor mener jeg, at det ikke er i strid med mandatet, om man gaar med paa en kontingent. Det er naturligvis det behageligste, at man faar beholde sin fulde frihet i alle henseender, hvem er ikke enig i det? Ikke noget menneske er uenig i det. Men det er jo saa i livets spil, at man kan ikke akkurat faa det, som man vil ha, naar man skal bli enig med en anden, som ogsaa har interesser, som gaar mot dem, man selv har. Saa man maa jo ikke undres over, at her kommer krav fra den anden side, og det kan nok være, at som situationen nu er efter denne vældige verdenskrig, er det kanskje vanskeligere at faa overenskomster av den art, end det har været før; det er kanskje ogsaa et hensyn, man ikke maa glemme. Og da mener jeg, like overfor disse vanskeligheter, for at redde det væsentlige, det, som for mig er det væsentlige - det, at man faar frihet til at opretholde det midlertidige forbud som varig - vil jeg være med paa at strække mig langt,

og jeg vil indestændig anbefale denne forsamling og navnlig de, som interesserer sig for forbudet, navnlig avholdsmændene og totalavholdsmændene - vil de redde situationen, fordi de har et sterkt ønske her, kanskje sterkere end jeg har det, for jeg er ikke totalavholdsmand, da vil jeg indestændig anbefale, at de tar sin fornuft fangen, og at vi gaar langt og længer, end det nu foreligger, for at søke at redde det væsentlige, for det er jo - som jeg nævnte sidst - ikke længer bare et avholdsspørsmål, men ogsaa et nationalt spørsmål, og da skulde vi være med alle sammen, og jeg mener, at man ikke gaar sine meninger for nær, om man gjør indrømmelser av den art, som her er nævnt. Om man faar større kvanta av disse brændevine eller hete vine, end vi har behov for til medicinsk og teknisk bruk, kan det ligge; det tar ingen skade av at lagres. Ja,- det er mit fuldeste alvor. Det er et pengeutlæg. Det er ikke min mening, at det skal ligge som nogen fristelse for landets indvaanere, eller at man skal gi dem forhaabninger om, at der kan bli adgang til at faa noget av dette gode brændevin eller denne hetvin. Det er en international vare, som det ikke kan være vanskelig at avhænde, naar tiden er beleilig. Jeg sier: naar tiden er beleilig. Hvad tid er tiden beleilig? Tiden er beleilig, dersom der av disse varer er saa sterk avsætning, at vedkommende land finder, at det intet offer er at gi os tilladelse til at realisere lagrene, da er tiden beleilig. Tiden kan ogsaa være beleilig under andre omstændigheter. Der kan være aar, da der er omstændigheter, som gjør, at et av disse lande ønsker en indrømmelse fra vor side og er villig til at gi en indrømmelse, da kan ogsaa tiden være beleilig. Kort sagt: Fremtiden kan ikke beregnes av os mennesker. Der kan komme forhold, som vi ikke har oversigt over, og da kan tiden bli beleilig for at faa realiseret det overflødiges kvantum av indførte vine og brændevine. Efter mit ræsonnement blir det bare et utlæg. Og hvis vi med det utlæg kan redde situationen for vore fiskerier - som jo i vort land spiller en større rolle end i noget andet land i verden - mener jeg at vi der har gjort en god gjerning. Og jeg vil minde herrerne om, at dersom vi ikke kan redde situationen for fiskerierne, dersom vi kommer op i en toldkrig - og jeg er beredt paa at ta toldkrigen; jeg for mit vedkommende kommer ikke til at la mig skræmme av et avslag paa vore tilbud - saa kommer vi i den situation, at vi maa søke at hjælpe fiskerierne, og da kan vi jo være viss paa, at der blir spørsmål om ganske andre beløp end det som vil medgaa til opkjøb av disse kontingenter eller til at opbevare disse kontingenter - ganske andre beløp. Saa finansielt og økonomisk set spiller det ingen rolle. Det fremgaar av hvad jeg her har anført, at jeg stemmer for utenriksministerens forslag, og jeg antar jeg kan ha grund til at si, at det parti hvortil jeg hører, vil gjøre det samme; men jeg vil lægge til, at de meninger som jeg forøvrig har fremholdt, de staar som jeg har sagt, for min personlige regning. Jeg har nok dem som er enig med mig; men partiet staar splittet paa det spørsmål. Hvad angaar hr. Bentzens forslag, saa kan jeg ikke stemme for det.

Ivarsson: Jeg har egentlig ikke noget at tilføie angaaende de fremsatte forslag. Naar jeg forlangte ordet, var det

foranlediget ved den haarde dom, som hr. Castberg fældte over hr. F. L. Konow. Det blev sagt av hr. Konow selv, at naar man skal dømme en mand, saa faar man først høre ham. Og det er ret. Men jeg vil lægge til: Naar man skal dømme en mand, saa maa man først og fremst lære at forstaa hans bevæggrunde og det utgangspunkt, hvorfra han tænker og taler. Men det har hr. Castberg ikke været istand til at gjøre. Det er en selvsagt ting, at om noget saadant som indførelse av et alkoholforbud er der delte meninger i landet. Men det er ikke denne meningsforskjel, som skaper de motsatte standpunkter, hvorfra hr. Castberg og hr. Konow ser paa traktatforholdene. Der ligger nemlig her sterke bærende interesser bak, paa et helt andet omraade; for naar det gjælder forholdet til traktatmagterne, saa er det vore exportinteresser - først og fremst exporten av fiskevarer - det er det som trønger sig frem, og som ingen av dem kan se forbi, der ved et langt livs virke er knyttet til denne bedrift paa en eller anden maate. Det kan være let nok for fagpolitikerer at se bort fra dette, især naar vedkommende fagpolitiker er offentlig tjenestemand og ikke direkte avhengig av nogen bestemt næringsvei. Naar han ikke behøver at ta væsentlig andre hensyn end dem som kan skaffe stemmer til valgene, da kan det være meget letvindt at se bort fra næringsinteressene. Men naar en mand ved sit livs virke, ved sin haandtering, ved sin daglige omgang er knyttet til landets næst største næringsvei, som for tiden er saa forfærdelig vanskelig stillet, da maa han ganske sikkert se tingene under en anden synsvinkel end fagpolitikerer gjør det. Det hensyn faar tas i betragtning, naar en mand som hr. Konow skal dømmes for sine uttalelser. Og tas de hensyn i betragtning, saa kan dommen ikke falde paa den maate, som den nys blev uttalt av repræsentanten fra Gudbrandsdalen. - I Finmarken gaar de nu mot det fjerde uaar, og de har ingen anden næringsvei at falde tilbake paa. Der gror saa forfærdelig lite paa disse klipper som disse folk bebor, og om de vilde forsøke at leve av politik, blev det kun et meget begrænset antal av dem, som kunde dyrke den næringsvei. Og nu er stillingen den, at selv om det skulde bli nok av fisk iaar, saa har de saa vanskelig, saa forfærdelig vanskelig for at finde anvendelse for den. Jeg talte med en mand deroppefra igaar, som nys hadde faat telegrafisk meddelelse hjemmefra, om at av det hittil opfiskede kvantum, som endnu var ganske lite og androg til omkring 1 1/2 million kg., var 13 000 kg. saltet. De tør altsaa ikke ta utgiften med at kjøpe salt til at tilvirke fisken. Hvorfor gjør de ikke det? Fordi utsigterne til at faa klipfisk omsat er saa forfærdelig smaa. Saa har de ingen anden utvei: De maa henge den. Hvordan vil det saa gaa med avsetning av tørfisken?

Det er noksaa vanskelig at svare paa det spørmaal. Vi vet, at der allerede nu er flere millioner kilogram hængt i Lofoten, og vi vet ogsaa, at vor viktigste kunde her, Italien, har en sterkt reducert kjøpeevne. Det er saaledes meget mørke utsigter deroppe, og om de ikke kan være fuldt saa mørke for den øvrige del av kysten, er de ingensteds lyse. Jeg spør da: Kan man undres paa, at de mænd som paa en eller anden maate er knyttet til denne viktige bedrift, maa se dette

traktatspørsmål ut fra helt andre synspunkter end en representant som hr. Castberg, og har denne representant da lov til ut fra sit specielle synspunkt at fælde en saa avgjørende dom over disse folks handlemaate, disse folks uttalelser? Jeg mener, at han har ikke lov til det. For manden selv kan det være meget behagelig at gaa gjennom verden med skylapper for begge øinene, saaledes at han kun ser det, som ligger ret foran, og intet av det, som ligger til sidene; det frir en fra mange anfegtelser, som andre folk maa ha. Men man skal være meget forsiktig med paa grundlag av dette ensidige syn at optræde som andres dommer. Det har man ikke ret til. Stillingen er ikke lystelig for dem, som i disse dage er knyttet til fiskeribedriften, og aller mindst lystelig er den for dem, som er fiskere, som har hele sitt utkomme av denne nu saa haardt betrængte næringsvei. Fiskeprisen er nu i Finmarken nede i 10 øre. Tänk saa paa, hvad bedriften nu koster, og tänk paa, hvor dyrt det endnu er at leve for disse folk, og regn saa ut, hvad de faar igjen! Man kræver lojalitet. Javel, vi skal være lojale, og jeg mener at ha været det. Skulde jeg bebreide mig noget, maatte det være det, at jeg som medlem av konstitutionskomiteen ifjor var for lojal, da vi behandlet forhandlingsgrundlaget; ti der blev ikke sagt noget mere om vore eksportinteresser, end at der blev tat et almindelig forbehold i indstillingens præmisser. Saa lojale var vi, saa langt gik vi, at vi indrømmet forbudsinteressene den første rang. Nu vil jeg ha avvist ethvert yderligere krav; for det er ikke berettiget. Og fremfor alt vil jeg ha understreket dette, at naar vi nu finder at maatte si stop av hensyn til vore vælgeres interesser, saa skal ingen mand, som er saa lykkelig stillet, at han og hans vælgere paa ingensomhelst maate ser sin eksistens truet i denne forbindelse, optræ som vor dommer; for det har han ikke ret til; det er en anmasselse. Jeg tillot mig igaar at si, at denne anmassende optræden virker motbydelig. Idag forsterker jeg uttrykket litt og siger, at det stinker av den.

Præsidenten: Præsidenten vil foreslaa, at tiden for de talere, som herefter indtegner sig, sættes til 2 minutter.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Larsen: Det var noksaa bemerkelsesverdige det utfald, som hr. Castberg gjorde mot statsraad Konow. "Brudt sin pligt som offentlig mand og menneske", sa han. Disse uttalelser av hr. Castberg om hr. Konow er uttalelser, som jeg for min del vil ta den bestemtteste avstand ifra. Og det som videre er bemerkelsesverdige, det er det hold, disse uttalelser kom fra. De kom fra en, der ogsaa har været medlem av traktatkommissionen, og dersom vi skulde se litt nærmere paa denne mand, saa vilde vi i første række bemerke, at det er en mand, som aldrig har været inde i det praktiske liv. Hans store bedrift har været at snakke og snakke og atter snakke. Han har aldrig hverken forstaat sig paa eller været med paa at ha ansvaret for disse vore viktige næringsveie. Paa den anden side

staar en mand som F.L. Konow, som hele sit liv intenst har arbeidet som forretningsmand, en mand, som har reist meget i utlandet, en mand, som kjender alle forhold paa dette omraade ut og ind. Om man stiller disse to mænd med deres erfaringer op mot hinanden, saa tror jeg, enhver fornuftig mand baade i denne forsamling og utenfor den vil forstaa, for en forførdelig stor og dyp kløft der er mellem dem, naar der er spørsmaal om, hvem der har den bedste forstand som traktatforhandler. Jeg husker den første gang, hr. Castberg kom fra Spanien og Portugal med sine meddelelser til Stortinget. Han kom hjem før de øvrige av delegationens medlemmer og ga Stortinget besked om, hvad han hadde set der nede, om de erfaringer, han hadde gjort. Paa mig virket det, som om han hadde gaat med tørklæde for øinene hele den tid, han hadde været der nede, og han tok bare bort tørklædet, naar han fik snakke om vin, eller naar han fandt folk, som han kunde forklare sine forrykte ideer for. Saaledes kom han tilbake. Og jeg husker ogsaa dengang, at jeg sa, at en mand som hr. Castberg - det var jeg fuldt klar over - han burde aldrig været med som traktatforhandler. Det er det rigtige, at hr. Castberg burde ikke været med i den delegation som blev sendt ditned. Man burde sendt mænd som Konow, som virkelig baade kjender folket dernede og kjender forholdene. Jeg vil ikke undlate at si, hvad jeg mener om dette, efterat hr. Castberg er kommet med saadanne uttalelser som han har gjort om en mand som Konow. Og jeg tviler heller ikke paa at det sikkerlig vil vise sig før eller senere, hvorledes vi end behandler disse spørsmaal her idag, at de meninger som hr. Konow har forklart os, de erfaringer som han har faat fra sin reise i Frankrige, Spanien og Portugal, vil være det rigtige, og hans meninger vil nok ogsaa tilslut være de som vil føre frem. Jeg tror ikke vi kan komme bort fra det. Det gaar ikke an som hr. Castberg gjør, at si, at de uttalelser som hr. Konow fremkom med, nærmer sig landsforræderi. Det karakteriserer manden, og uttrykkene karakteriserer ogsaa sig selv. Jeg forundrer mig i det hele tat ikke paa at saadanne uttalelser som hr. Castberg er kommet med, kommer fra en saa skakkjørt mand som han. - Hr. Gunnar Knudsen var inde paa, hvorledes vi skulde redde situationen, og han synes nu ogsaa at være klar over det at der er fare for fiskerierne. Men er der fare for fiskerierne, og kan vi ikke komme over den paa en rimelig maate, saa vil hr. Gunnar Knudsen være med at betale. Ja, det er vel og bra nok. Før, i gamle dage, gik man altid ut fra, at de første og største næringsveie vi hadde, var dem som skulde betale skatterne, og det var de som skulde være med at hjelpe landet op. Nu er det altsaa det motsatte, det er de øvrige næringsveie i dette land som skal være med at hjelpe fiskerierne. Og jeg sier: stakkars de folk som skal leve av de smuler som utdeles fra staten. Og jeg kan ikke tænke mig andet, om det skulde bli tilfælde at vi skulde holde oppe fiskerierne, at vi skulde skaffe levebrød til alle de hundrede tusender av mennesker som er avhengige av fiskerierne, paa den maate at staten skal betale det - jeg kan ikke tænke mig andet end at det vil bli meget kostbart. Vi ser at andre av vore næringsveie ogsaa ligger nede. Og jeg kan heller ikke tænke mig andet end at vi, hvis vi overhovedet skal kunne skaffe penge, maa gaa

frem paa den maate som der har været gaat frem paa saa altfor meget i de sidste aar: vi maa laane. Men det stanser nok ogsaa op engang, og hvor vi da staar henne, det faar fremtiden vise, om vi skulde følge de linjer som hr. Gunnar Knudsen har vist os. Jeg tror ikke landet staar sig paa det, og jeg tror ikke, det gaar. Jeg mener at det er ikke længer nu avholdspolitik som drives ifra et enkelt hold. Det er ikke avhold, men det er desværre det som er meget værre: det er politik. Og den politik som føres, den fører aldrig frem, og det skaffer os aldrig et lykkelig folk. Jeg tror det var bedre nu, om avholdsfolket ute i landet tok avstand fra den politik som delvis føres her i denne sal, og viste Stortinget at man gaar til et andet arbeide; man gaar frem paa en anden vei, for at skaffe et ædruelig og bra folk, end den vei Stortinget i den senere tid har fulgt.

Joakimsen: Da Stortinget ifjor gav vore forhandlere sit mandat, saa var efter min mening forutsætningen den, at forhandlingerne skulde drives paa det mandat saa langt det var mulig, og de skulde bringe et resultat. Var det resultat ikke i overensstemmelse med de traktater som kunde være ønskelige for os at faa, saa skulde saken forelægges Stortinget paany. Det er nu skedd. Jeg gaar nemlig ut fra at vore forhandlere nu er klar over, at det som kan være godt for os, de traktater som kan være akceptable for os at faa, kan ikke opnaaes paa det mandat som blev git av Stortinget ifjor, det mandat som er basert paa folkeavstemningen av 1919. Men saa er spørsmålet: Hvad skal der gjøres nu? Ja, Wedel har sendt os en antydning til vei ut av det. Utenriksministerens forslag betyr nogen indrømmelse, d.v.s. jeg forstaar det saaledes, at utenriksministerens forslag betyr, at vore forhandlere kan bevæge sig lidt paa siden av det av Stortinget ifjor givne mandat. Men spørsmålet er: Er det nok? Wedel har sagt, at han vil, for at kunne føre forhandlingerne videre, foreslaa, at Stortinget gaar med paa alternativ 3 som det som han anser for det sidste som kan føre frem. Da mente jeg at det vilde være det naturligste, at Stortinget hadde sagt: Ja, det gaar vi med paa. Forsaavidt synes jeg ikke, at utenriksministerens forslag gaar langt nok. Den mulighet kan jo være der, at det forslag, om det vedtas av Stortinget - hvad jeg haaper det gjør - kan føre os videre end Wedels alternativ 3. Det er mulig, men sikkert er det ikke.

Hvad nu angaar hr. Bentzens forslag, saa betyr det, saavidt jeg kan skjønne, ret og slet det at forhandlingerne skal føres videre paa basis av stortingsbeslutningen ifjor, og kan vi ikke komme frem ad den vei, vel saa faar forhandlingerne briste. Men hvor staar vi da? Jo, da staar vi oppe i en toldkrig, og det av den alvorligste art forsaavidt fiskerierne angaar. Man skal her legge merke til at 62 % av landets samlede kvanta av klipfisk er hittil ialfald konsumeret av vinlandene. Stønger man disse 62 % ute fra vinlandene paa grund av den steile holdning som man her i landet indtar, ja saa betyr det naturligvis det samme som at godt og vel halvparten av klipfiskeksporten lider. Hvis det var like saa let at skaffe nye markeder for en vare som det er at skifte skjorte, saa kunde jeg forstaa hr. Bentzens forslag, men det er nu engang

ikke saa. Det at oprette nye markeder betyr at der kan gaa mandsaldre og i massevis av penger, før det lykkes at skaffe de samme markeder. Det tror jeg nok erfaring har vist. Der synes at være mange som tror at stillingen blandt fiskerne er lys; de har fisket godt. Hvis det er nogen som tror det, saa er det en ganske og aldeles feilagtig opfatning. Vistnok er det saa at Lofotfisket iaar i antal opfiskede stykker torsk er større end paa mange aar; men prisen paa utrustning har gjort at nettoutbyttet vistnok er mindre end paa mange aar. Da jeg var hjemme i paasken, hadde jeg anledning til at snakke med fiskerne, og de paastod at skøiter som hadde fisket 18 000 stykker fisk, reiste hjem med et overskudd paa 30-40 kroner. Da jeg reiste hjemmefra i paasken, var fisket i Vest-Lofoten godt; men ikke desto mindre var det en masse skøiter som sluttet og reiste hjem, fordi det ikke lønnet sig. Det er stillingen. Mig forekommer det at avholdsfolkene i dette tilfælde spiller et temmelig høit spil, et spil som kanskje for deres eget vedkommende kan komme til at medføre akkurat det motsatte av hvad de har tilsigtet. Man faar her lægge merke til, at langs kysten var det en langt overveiende del av de mænd og kvinder, som avgav stemme, som stemte for forbud under forutsætning av at dette ingen indflydelse skulde ha paa vor omsætning av de produkter som vi producerer; men hvis nu stillingen blir den, som jeg for mit vedkommende maa forutsætte, at netop denne næringsgren blir sat ute av spillet, hvad da? Ja, da kan man være ganske rolig for at stemningen slaar om, og slaar om paa en maate, som de gode avholdsfolk neppe har tænkt sig rækkevidden av. Blir spørsmålet om forbud eller ikke forbud atter forelagt vælgerne, og man staar likeoverfor det faktum, at en av landets viktigste næringsveie er sat ut av spillet, da tror jeg nok følgen for avholdsfolkets vedkommende blir en ganske anden end den var ved sidste folkeavstemning.

Tveiten: Det er sjølv sagt etter desse mange og lange ordskifti ikkje for aa kunna koma med noko nytt at eg tek ordet; men det er nærast for aa halda fram mitt personlege syn med umsyn til det framlegget som regjeringi no hev sett fram. Ein torer vel ganga ut ifraa, at daa hr. Wedel var her uppe, var ein etter umstendi tolleg til freds med det resultat som daa vart vunne i det framlegget som han reiste med. Sjølv sagt var det paa baae sidor deim som fann at det var eit kompromis, som ikkje var heilt fullnøggjande; men i det heile og store torer ein vel segja at me fann oss nokso bra fornøgde med det. Det som no i desse dagar er hendt, maa daa for oss alle framstella seg som eit djupt vonbrot. Det kom i alle fall paa meg som ljon fraa klar himmel, og eg undrast um det ikkje gjorde det paa mange. Fyresetnaden hjaa hr. Wedel var, daa han var her, at tingingane skulde verta ferdige innan ei radt kort tid, og han skulde daa ha reist til Madrid - so vidt eg minnest 29de april - for aa kunna faa det i stand der. No er det spursmaalet: Bør me setja det paa odden, eller skal me freista aa faa ei ordning i stand? Eg for min part gjeng ut ifraa at dette er ein millombils skipnad, og etter mitt syn paa saki framsteller det seg soleis for meg at dette er den psykologiske augneblink til aa faa ein skipnad i stand. Og kvifor? Jau, for

meg framstiller det seg soleis, at tilhøvi ikkje berre i vaart land, men i heile Europa vert myrkare og myrkare etter kvart. Ei prøva finn me paa det i Frankrike. I ein avisnotis her um dagen vart det sagt at budgettet aat det franske riksstyret vart i deputeretkamret redusera med 1 300 millionar francs, men ikkje nok med det: Kamret sitt budgett vart paa nytt lag av senatet redusera med 700 millionar. Kva segjer daa dette? Jau, det segjer at dei økonomiske tilstandi rundt omkring gjer at alle nasjonar søkjer aa faa dei inntekter dei kann, for aa retta paa finansane sine. Ut ifraa dette synet meiner eg at skal me drygja for lenge med aa faa ein skipnad i stand, so vert vonene verre og ikkje betre, og det same gjeld rimelegvis i vaart land. Eg meiner difor at dersom me ikkje kann vinna det me vil, og det me helst saag, so vert spursmaalet: Kva kann me paa rimeleg maate vinna? Og her vil eg vera med paa den appell som kom fraa hr. Gunnar Knudsen til oss fraahaldsfolk: Me lyt sjaa situasjonen i augo og laga oss etter det me kann vinna, ikkje berre det me helst vil, og det me av hjarta ynskte. Ut ifraa det syn finn eg at det framlegg som er kome fraa riksstyret, bør me samla oss um. Den kontingentering som det her er tale um, hev me allereide. I Wedels utkast var det sjølvsagt fyresetnaden, at der skulde vera fri inngang av det kvantum spirituosa som trongst til medisinsk og teknisk bruk, og naar det daa i regjeringsframlegget heiter at det skal vera dei "omtrentlige mengder", so fær ein etter mitt syn finna seg i det. Ein fær tøyggja seg her. Jamvel um det ikkje fell hugsamt, serleg for deim som stend paa den same sida som eg gjer - som fraahaldsmann ser eg det soleis - so er det ikkje onnor raad for det. Derimot kann eg ikkje vera med paa det som hr. Gunnar Knudsen hev sagt, at ein no skal fiksera eit visst kvantum. Eg meiner at ein fær taka det som no ligg fyre, og so fær Wedel gjeva oss melding um kor langt han kann koma. Kann han ikkje koma so langt som me ynskjer, so fær det leggjast fram for oss att. Eg er merksam paa at dette skulde skje innan 48 timar; men telegrafan gjeng vel so snøgt at me i tilfelle kann faa melding.

Naar hr. Oscar Larsen hev tala um at me no maatte leggja oss ut um ein annan politikk her i salen enn som fyrr er vorten driven av fraahaldsfolket her i landet, - ja, so er det vel kvintessensen i motstandet her, tenkjer eg. Det er det som det her gjeld for mange av den klassa menn som hr. Oscar Larsen høyrer til: aa faa burt fraahaldsarbeidet, faa det fritt med handel og fritt med innførsla. Det er det som er spursmaalet, det er det som er kvintessensen. Um det vil tena det store aalmenne norske folk til gode, det vil eg beda hr. Oscar Larsen som ein vitug mann aa tenkja paa. Eg trur ikkje at den dagen skal koma, at det norske fraahaldsfolket gjev upp sitt standpunkt. At me maa bøyggja oss etter umstendi, det er so si sak; men det kjem ein dag etter det, og ein stor livstanke som dette aa gjera folket vaart nykternt, den vil eg ynskja aldri skal døy, og han vil ikke døy.

Statsminister Halvorsen: Jeg har det indtryk, at der gjør sig en del uklarhet gjældende. Regjeringens forslag, slik som det er fremsat av utenriksministeren, bygger paa mandatet. Det

maa man være opmerksom paa. Efter Stortingets mandat kan der frit indføres i vort land av vin og brøndevin over 14 grader det, som er nødvendig for at tilfredsstille behovet for teknisk, medicinsk og videnskapelig bruk. Det er uttrykkelig undtat i mandatet. Nu møter der os fra Frankrig et krav paa, som vi maa opfatte det, at de vil ha fiksert til et bestemt kvantum, det, som frit kan føres ind, av grunde, som vi nok altid kan forstaa, og det, som regjeringen foreslaar, er da bare det, at dette, som ellers frit skulde kunne komme ind, kan vi være med paa at fikserer til en bestemt kontingent. Men skal vi være inden mandatets ramme, saa er det klart, at den kontingents størrelse maa bygges paa det, som er frit efter mandatet. Det maa bygges paa, hvad man kan anta, der aar om andet trænges her til videnskapelig, teknisk og medicinsk bruk. Det er det, vi har foreslaat, at vi gaar med paa. Det er givet, at delegationen dernede maa faa greie paa, hvor langt den kan gaa, og det er ikke regjeringens mening, hvis dette forslag vedtages, at man skal komme tilbake igjen til Stortinget og si, at kvantummet er saa og saa stort, kan dere gaa med paa det? Stortinget angir retningslinjen. Regjeringen faar da saa samvittighetsfuldt, som den kan, paa grundlag av det, som Stortinget har trukket op, hvis dette forslag vedtages som retningslinje, fastsætte kvantummet; for det maa Wedel ha greie paa. Men naar vi ikke har villet sætte noget bestemt kvantum her i forslaget, saa er det, fordi vi vil staa lite grand friere. Det kan være divergenser, som ikke er større end at alle fornuftige mennesker, ogsaa regjeringen, maa si: se det kan vi ikke la det staa paa. Derfor har vi ordnet det paa den maate. Derfor er det ikke praktisk efter min mening, at Stortinget binder sig mer til et bestemt kvantum. Regjeringen vil overensstemmende med sit syn fastholde retningslinjen og paa grundlag av den fikserer kvantummet.

Hvis man vil gaa videre - jeg vil gjerne tale aapent - hvis man vil gaa videre og gaa ind paa den vei som jeg forstaa er hr. Gunnar Knudsens - jeg tror ikke jeg misforstod ham - at det faar ikke være saa nøie hvor langt man gaar, selv om kravene blir slik at gud og hver mand maa si, at dette overstiger langt det som trænges til disse specielle behov, saa kan vi allikevel gaa med paa det, det er allikevel billig betalt kanskje, - hvis man gaar den vei, er det efter min mening en linje som er stik i strid med mandatet. Og jeg vil liketil si, at hvis den dag kommer at delegationen melder os at det gaar ikke an at faa nogen ordning paa grundlag av mandatet, saa vil den linje som hr. Gunnar Knudsen nævner, være den sidste jeg vilde gaa ind paa. Det vilde jo - det blev brukt et uttryk i

utenrikskomiteen; her for lukkede døre kan jeg godt nævne det - det vilde stille det hele i et visst komisk skjær, om vi førte ind et forbud paa den maate at vi lot frit komme ind store kvanta kanskje, men som ikke noget menneske skulde ha lov til at bruke. Den ordning maa være den sidste vi gaar til. Skulde det forhold indtræ at vor delegation sier, at vi greier det ikke i overensstemmelse med Stortingets mandat, saa er den nye situation der, og da staa vi alle frit, det vil jeg ha sagt. Jeg ser det slik, at Stortingets ære kræver det, landets ære kræver det, at ikke vore forhandlere gaar ind paa kompromissets

vei, før de er sikre paa at de ikke kan naa det som for os staar som det principale. Men selvfølgelig, de er ikke bundet i den forstand, at de, naar de nu søker at sette gjennom Stortingets vilje og efter al sin evne søker at sette den gjennom, ikke da ogsaa faar føling av hvad de kan opnaa, slik at vi kan bli orienteret med den nye situations indtræden. Og jeg vil si, uten at jeg nu taler mer end paa mine egne vegne - der er talt om hr. F.L. Konow - jeg vil si at hr. Konow, naar det gjælder at sette igjennem Stortingets vilje, paa trods av det som er skedd, kanskje kan gjøre os større tjenester end nogen anden, for hvis han som den loyale mand han er, optrær i delegationen, og hvis netop han sier at Stortingets mandat maa vi ikke gaa utenom, vil det kanskje kunne gjøre dobbelt indtrykk i Spanien, netop fordi han sier det. Vi vil naturligvis avvente hvad delegationens formand sier, jeg er helt enig i den fremgangsmaate som hr. Konow har valgt; men jeg vil si som mit instinktive indtrykk, at vi understreker et uheldig forhold, hvis vi søker at bringe det dit eller bidra til at den situation indtrær, at et av delegationens medlemmer maa bryte ut. Vi understreker et forhold som ikke er til gagn for landet, det er mit instinktive indtrykk, uten at jeg har tænkt saken helt igjennem, den har ikke foreligget før paa denne maate. Altsaa, vi bygger paa og vi fastholder mandatet, og derfor mener jeg at Bentzens forslag er uheldig. Der er ingen motsætning - slik som jeg har forklaret det - mellom mandatet og regjeringens forslag, og hvis forslaget fastholdes og blir voteret over, konstaterer jeg her, at der er ingen forskjell i saa maate. Vi bygger alle paa mandatet; der maa ikke opkonstrueres nogen kunstig forskjell forsaavidt. Jeg kan indskrænke mig til dette.

Owe: Slik som statsministeren netop har forklaret den linje han agter at vælge, er jeg fuldstændig enig i hans syn paa saken. Det er vel ubestridelig, at det er forbudspolitikken som har ført os op i de vanskeligheter som vi nu gjennomlever, og jeg vil si at det er mildest talt letsindig at man driver denne politik, uten at ha det fornødne statistiske grundlag for at kunne bedømme den situation som denne politik fører frem til. Vi ser det nu i spørsmålet om kontingenteringen, hvor vekt grundlaget er for vor bedømmelse av forholdet. Enkelte vil ha en rummelig kontingent, andre mener at kontingenten maa stilles efter behovet. Spørgeres der saa, hvad er behovet? - saa er vore statistikere nødt til at si; vi kjender ikke behovet, der har i dette land ikke været ført en statistikk som sier os hvor stort behovet er for medicinsk bruk, for videnskapelig bruk og for teknisk bruk og for nydelsesbruk, alt sammen har gaat i en eneste bønne. I tidligere tid blev det hele forbruk belastet nydelsen, og under denne feilagtige statistikk blev forbudspolitikken agitert frem i folket. Jeg vil si likeoverfor den kontingentering som er nævnt av minister Wedel med hensyn paa de franske forhold, at det kvantum brændevin, som er nævnt fra fransk side, maa formodentlig langt overstige det som man kan ha behov for i dette land til videnskapelig, teknisk og medicinsk bruk. Man maa nemlig erindre at der ogsaa er andre lande som leverer os brændevin til nævnte øiemed. Hvis vi nu

skulde gaa med paa en for stor kontingent, saa kan det kvantum som overskyter behovet, selvfølgelig ikke bli at lagre, forat konjakken, som præsident Gunnar Knudsen sa, skulde bli bedre med alderen.

Det vilde bli et ganske kostbart brøndevin for os. Ti det tør vel være noksa indlysende, at det ikke vilde være bare Norge, som kom til at lagre kognak av de bestemte aargange, men jeg tænker, Frankrige vil gjøre det samme. Og da Frankrige paa verdensmarkedet alle tider vil ha lettere for at omsætte sin lagrede kognak, vilde vi ganske vist komme til at brænde inde med vor. Derfor tror jeg ogsaa denne engrosleverance av norsk lagret fransk brøndevin vilde bli økonomisk set en stor skuffelse, bortset fra at det selvfølgelig ikke kunde være noget større moralsk opbyggende for os, at vi skulde kunne sælge brøndevin og være med paa at frembyde brøndevin til andre, men negte brøndevinet til vore egne borgere. Jeg sier: vi har neppe raad til i nedgangstider at lagre drikkebrøndevin, som vi under en forbudslov aldrig har utsigt til at kunne faa nyde. Nei, blir kontingenten sat for stor i forhold til det aarlige, virkelige forbruk, da tvinges vi kanskje til at kjøpe ikke det, vi til daglig kalder brøndevin men det sterkeste brøndevin efter toldtariffen, nemlig 96 procents spiritus. Ti det er klart, at de, som forhandler dette brøndevin til medicinsk, videnskabelig eller teknisk bruk, vil selvfølgelig ikke indkjøpe større lagre, end de kan omsætte. Og da blir det staten, som i tilfælde blir nødt til at kjøpe det resterende kvantum, som kontingenten paabyder, men da vil staten fornuftigvis ræsonnere som saa: Vi kan ikke omsætte fransk brøndevin, kognak eller tilberedte drikkevarer, men det vi kan omsætte, er muligens 96 pct. spiritus. Men indførsel av en saadan vare vil komme til at virke sterkt deprimerende for ikke at si ødelæggende paa vor egen brønderiindustri, paa vor sulfit-sprittfabrikation, og for de interesser, som er knyttet til vor brønderiindustri.

Hvad nu kontingering av hete vine angaar, saa er det medicinske forbruk av saadanne meget litet, naar undtages malagavin. Men denne vinsort har været i avtagende til medicinsk bruk, idet de styrkende præparater, som har været fremstillet av denne vin, i stigende utstrækning er erstattet med andre, saa hvis der skulde bli tale om kontingering av hete vine og man kun skal dække behovet til medicinsk bruk, saa vil der heller ikke der bli tale om store kvanta.

Der har været talt om mandatet og at det hviler paa folkeavstemningens resultat. Ja, jeg er enig deri, det gjør det selvfølgelig. Men kan vi ikke faa mandatet gjennomført saa maa det, forekommer det mig, være en selvfølgelig ting, at Stortinget selv da faar avgjøre, hvorvidt der videre skal arbeides efter forbudslinjen. Jeg er enig i, at en kontingering, som kun dækker vort virkelige behov, falder indenfor mandatets ramme. Jeg sa, det fik være Stortinget, som maatte avgjøre, hvorvidt man videre skulde arbeide efter forbudslinjen, saafremt vi ikke kunde faa ført vore traktatforhandlinger til et gunstig resultat efter mandatets linje. Men denne Stortingets avgjørelse maa selvfølgelig fattes under ansvar for store landsdeles økonomiske eksistens. Jeg vil

erklære mig fuldstændig enig med hr. Joakimsen, som paa en fuldkommen korrekt maate uttalte hvad der var forutsætningerne hos storparten av de vælgere, som gik til avstemning ved folkeavstemningen om forbudet. - Hr. Tveiten avla en visit til os, som ikke er forbudsmænd, og han fandt det nødvendig at si i samme aandedræt, at ædruelighetsarbeidet bør ikke dø og skal ikke dø. Vi, som staar paa den anden side, er heller ikke blinde for ædruelighetsarbeidets nødvendighet. Det missionerende ædruelighetsarbeide, det skal vi alle sammen gaa med paa, men det politiserende forbudsarbeide er vi motstandere av.

Buen: Ja, det laater pent: vi vil være med paa det missionerende arbeide. Men den første mission, som man maatte paata sig, var vel ialfald at være avholdsmand selv, - hvis man vil reklamere med missioneringen.

Owe: Det vil vi ikke.

Buen: Nei det vil de ikke - altsaa lægger vi ingen vegt paa det, hr. Owe sier om det missionerende arbeide. Jeg synes vi begynner at nærme os 1909. Jeg ser tilbakeskridtets tegn i den debat, som her foregaar. Stillingen var noget nær den samme i 1909. Det var svært til begeistring paa forhaand, men saa dat man sammen, da vi kom til avgjørelsen.

Jeg retter ikke mine ord til avholdssakens fiender, til forbudets diametrale motstandere; jeg retter dem til dem, som har sluttet sig om forbudet. Men det har de rigtignok i en viss forstand gjort allesammen, som har anbefalt folkeavstemningen. Hvis en nationalforsamling ikke repræsenterer en folkevilje, som den selv har appellert til, saa har det farlige konsekvenser. Det skal man være opmerksom paa; for selv om vi bortser fra konsekvenserne i den foreliggende sak, saa skal vi huske paa, at hvis vi setter os utover den viljestyring, som vi selv har appellert til, saa kommer der nok paa andre felter tegn ogsaa i samme retning. Da vil der være nok av dem, som siger: Javel, folket har uttalt sig for det; men vi kaster os op til at herske over det folk, som har uttalt sin vilje. Jeg behøver ikke at gaa nærmere ind paa dette; men jeg vil bare bede repræsentanterne at tænke paa konsekvenserne.

Hr. Gunnar Knudsen opfordret os til noget, som jeg synes jeg ikke vil være med paa. Han sa, at vi skulde ta fornuften fangen. Jeg synes, at vi skulde la fornuften ha frit løp; for er der noget, vi faar holde os til, saa er det vel vor egen sunde fornuft! Den skal vi ikke ta fangen! Alt, som er i overensstemmelse med det, som jeg anser for sund fornuft, det gjør jeg.

Hvorvidt fremgangsmaaten med mandatet var riktig, sa hr. Ivarsson, kan der være tvil om. Ja, jeg siger, det er absolut gal fremgangsmaate med dette mandat, som vi har været enstemmige om at gi vore forhandlere, hvis man indstiller sig paa en stadig vigende holdning. Men er det en sak, som skal løftes frem og som nationen har krævet gjennom mange aar, er det en mening, som har ligget latent i det bedste av folket gjennom mange aar, og vi har paatat os at forsøke at løfte den

sak frem, saa skal man sandelig ogsaa vise litt mands mot og litt mands vilje! Jeg vil spørge hr. Joakimsen: Var der nogen, som under forbudsavstemningen indbildte sig, at vi ikke skulde møte vanskeligheter for fiskerierne? Nei, det var der neppe. Jeg gjør opmerksom paa, at der blev pekt paa i de foredrag, jeg hadde anledning til at høre, og ialfald i de, jeg holdt selv, pekte jeg paa den kommende krig, som fiskeriernes interesser fik at føre, og jeg la til: Om dette skal ikke fiskerierne staa alene; støiten skal vi ta i fællesskap! Og paa det grundlag var det, at de folk, som hørte mig ialfald under forbudskampen, avgav sin stemme. Jeg reiste rundt kysten. Hvad er det saa for noget snak, at man bakefter kommer og taler, som om man ikke skulde ha været opmerksom paa disse ting, som vi nu staa overfor? Det er klart, at anser vi ædruelighetens gjennomførelse i Norge paa forbudets grund for at være av saa stor vigtighet, som vi allesammen har sagt paa et tidligere tidspunkt, saa maa vi da sette noget ind paa at føre denne vor mening igjennem. Og aldrig har vel en nationalforsamling hat en sterkere stilling i en sak end det nuværende Storting, som har denne knusende dom fra folket selv at bygge paa. Aldrig har en nationalforsamling været sterkere, naar den skulde hævde landets selvstændighet.

Statsministeren tænkte sig endnu, at hr. F.L. Konow kunde være en gavnlig forhandler; men det tror jeg nok, at vi kan være forlikt om, at de folk, som skal utføre en gjerning paa landets vegne og har faat et oppdrag, maa dog ville den ting, og hr. Konow har været meget uforsiktig i at uttale sin mangel paa kjærlighet til den gjerning, han skulde søke at gjøre. Statsministeren har jo været ganske anderledes forsiktig paa det felt. Han sa umiddelbart efter folkeavstemningen, at selvfølgelig skal dette respekteres i sin yderste konsekvens. Og naar hr. statsministeren nævnte her i dette lukkede møte en episode, som var forefaldt i utenrikskomiteen, saa maa det vel heller ikke være mig forment at minde statsministeren om, hvad han sa til hr. Konow inde i utenrikskomiteen for nogen dage siden.

Hr. Ivarsson er jo en meget oplyst mand; men i visse henseender er han ogsaa en overordentlig primitiv mand efter mit skjøn, naar han i denne forbindelse kunde snakke slik, som at her var det - det var jo spesielt rettet til hr. Castberg - fagpolitikerne, som ikke hadde andre hensyn at ta end dem, som kan skaffe stemmer ved valgene. Jeg synes, hr. Ivarsson skulde latt være at komme med den slags ting; for der er saa mange hensyn, som gjør sig gjældende ved valgene. Der er selvfølgelig dem, som henter stemmer ved valgene ogsaa ved at staa paa den motsatte side; men jeg vil da ikke dermed si, at de tar det standpunkt for at hente stemmer. Jeg for mit vedkommende har saavidt respekt for de folk, som naar hit paa Stortinget, at de allesammen er kommet her i kraft av litt sterkere berettigelse. Det, som jeg synes, vi nu bør være opmerksom paa - kanskje sterkere end ellers - er, at vi ikke maa utlevere landets selvbestemmelsesret over sin egen lovgivning; men vi maa sette alt ind paa at hævde vor ret og vor adgang til at bruke vor egen vilje. Det hører vi tit nok anført, naar det gjælder forsvarsbevilgningerne, hvor jeg mener, at der er det utelukket

at hævde sin vilje gjennom vaabenmagt; men se, det anføres der da; men her, hvor det gjælder en stilling som denne, hvor vi ikke risikerer at bli tvunget ved vaabenmagt, - for hvis saa var, saa vilde jeg opgi evret paa forhaand; for med vaabenmagt kan ikke vi forsvare hverken det ene eller det andet, - men her kan vi i kraft av vor egen evne til at hævde vor vilje paa disse felter beholde vor hele og vor fulde selvstændighet, naar vi bare staar sammen og vil ta støiten i fællesskap.

Utenriksministerens forslag befinner sig indenfor mandatets ramme - det gjør det -, og det er forholdsvis neutralt i formen; men ved siden av ligger der jo en fortolkning, som hr. Wedel skal ha i opdrag at gjøre gjældende, og jeg vil derfor straks si, at jeg godt kan stemme for utenriksministerens forslag; men da maa der komme en tilføielse, hvorved vi hævder adgangen til selv at bestemme, hvad vi vil ha indført til medicinsk og teknisk anvendelse. Vi kan ikke gi fra os retten til at bestemme det; for det er i virkeligheten ikke at spille aapent spil, hvis vi ikke hævder det. Og dette med at ta ind paa lager og overlate til fremtiden - ja, jeg tror, det er spor, som skrømmer. Jeg tror, at naar lagrene blev sterke nok, saa vilde der bli en overordentlig sterk agitation i landet for, at det der taaler ikke vore finanser; det er ikke fornuftig finanspolitikk, dette; nu maa vi slippe ut endel av dette lager; nu maa vi faa ind litt i statskassen igjen av disse bundne kapitaler. Jeg er bange for det, og jeg ser, at antiforbudsmændene smiler huldsalig ved utsigten til en slik situation. Hvis jeg skal stemme for utenriksministerens forslag, saa maa jeg altsaa forutsætte, at der maa komme en tilføielse i den retning, som jeg antydte - se da kan jeg stemme for det -, en tilføielse om, at Norge skal beholde adgangen til enhver tid til at bestemme, hvad vi trenger til teknisk og medicinsk bruk.

Myklebust: Eg bad um ordet daa hr. Bentzen hadde sett fram sitt framlegg. Mi meining um Bentzens framlegg fell heilt saman med statsministeren si meining. Eg held framlegget for aa vera uturvande, daa eg hev det syn at regjeringsframlegget ligg heilt innanfor mandatet si raama. Stortinget hev daa baade ved tingingsgrunnlaget og ved den fyrehands-godkjenning som det hev gjeve det franske utkast til handelstraktat, gjenge med paa at det her i landet alltid skal vera eit fullnøggjande kvantum av fransk brennevin og heitvin til teknisk, medisinsk og vitskapleg bruk. Kor stort dette kvantumet skal vera, det er sjølv sagt eit skynsspursmaal, og eg gjeng ut ifraa at dette spursmaalet um kor stort kvantumet skal vera, vert nøgje ettertenkt av riksstyret, og at fastsetjingi av det kvantum som riksstyret gjeng med paa her, skjer under fullt ansvar fraa riksstyret si sida. Det framlegget som var umtala her av representanten Castberg, som eit mindretal i fraahaldsgruppa røysta for i gaarkveld, var fraa vaar sida meint aa innehalda det same som det framlegget, som no er kome fraa riksstyret, inneheld. Og det segjer seg daa sjølv at det mindretal i fraahaldsgruppa som røysta for det framlegget, finn seg fornøgd med aa røysta for det framlegg som riksstyret no hev sett fram.

Andersen Grimsø: Jeg kan i det væsentlige henholde mig til, hvad der er uttalt av repræsentanten Myklebust. Min opfatning er den, at her faar regjeringen handle saaledes, som den efter omstændighetene finder det forsvarlig i landets interesse. Det er ikke det sædvanlige, - ialfald har det ikke været det i den tid, jeg har været i Stortinget, - at man saadan gang paa gang paa forhaand æsker Stortingets uttalelser om saadanne spørsmål. Regjeringen maa her ta den stilling, som den finder at være forsvarlig i landets interesse, og naar saa traktaten foreligger, saa faar Stortinget ta sin stilling og da enten forkaste den eller gi den sin tilslutning.

Med hensyn til de forhandlinger, som har været ført av hr. minister Wedel, saa er jo forholdet det, at han i vinter, da han var her, jo hadde det bedste haab om, at forhandlingerne med Frankrige skulde gaa i orden paa det grundlag, som han fremla for os. Og med hensyn til det spørsmål, som nu er opstaat senere, angaaende hvem det er, som skal bestemme, hvor stort kvantum man trenger til teknisk og medicinsk bruk, saa er det jo egentlig herom, der tvistes. Det er jo fra den ene side - fra vor - gjort gjældende, at det maa være her, vi fastsætter kvantummet; men nu har man fra fransk side forlangt, at vi skulde binde os til at ta et bestemt kvantum; men det maa da kun være til saadant bruk, som her er nævnt. Jeg for mit vedkommende vil uttale, at jeg har det haab at regjeringen vil la sig det være magtpaaliggende her at faa en heldig avslutning paa disse forhandlinger, en avslutning, som det kan være forenelig med landets interesser, og jeg agter at stemme for det forslag, som her er fremsat av utenriksministeren.

Castberg: Hr. præsident!

Præsidenten: Hr. Castberg har hat ordet to gange tidligere; men han har fremlagt for præsidenten en skrivelse, hvori han er opnævnt som ordfører for 10 av tingets medlemmer, og i henhold til reglementet, har han dermed adgang til at faa ordet igjen.

Castberg: Jeg skal ikke legge beslag paa megen tid, jeg henholder mig til mine tidligere uttalelser. Jeg vil ha bemerket like overfor hr. Joakimsen - hr. Buen har allerede pekt paa det - at jeg tror, at de, der taler paa den maate, som hr. Joakimsen gjorde som repræsentant for fiskerierne, undervurderer noget den forstaaelse og iver, hvormed fiskerne har vist sig at knåsette det moralske system, som de har fundet i forbudet. Da man gik til folkeavstemningen, hadde der været ført en skarp debat her i Stortinget netop om de byrder, som fiskerierne kunde komme til at bli paalagt, de vanskeligheter de kunde komme i ved opsigelsen av Portugaltraktaten, og det veiet den gang saa sterkt, at Stortinget med et knepent flertal besluttet ikke at opsi traktaten med Portugal. Det var et varsko til vort folk om, at hvis man gik til forbud, kom man i vanskeligheter med traktatlandene, og det blev ogsaa benyttet under agitationen. Og dog saa vi det syn, at det netop var i fiskeridistrikterne, hvor tilslutningen til forbudet tiltrods herfor var sterk. Og i denne tid, samtidig som der føres den tale, som hr. Joakimsen gjorde, saa faar vi uttalelser fra

store møter av fiskere, 400 paa Søndmør, som enstemmig vedtok en henstilling til Stortinget om at holde fast ved den linje, som var lagt ved folkeavstemningen, uanseet traktatvanskelighetene, midt oppe i traktatvanskelighetene blev det uttalt, og der er netop kommet en lignende uttalelse fra et fiskeridistrikt nordpaa - det blev referert i Stortinget her for et par dage siden - hvor 200 fiskere uttaler det samme. Jeg tror, efter alt, som foreligger, ikke mindst efter folkeavstemningen, at man skal ikke være saa sikker paa, at den tale, som nu gaar ut paa, at man skal vige, opgi mandatet, som jeg forstod hr. Joakimsen - han gik ut fra, at man hadde allerede opgit mandatet - jeg tror, at man skal ikke være saa sikker paa, at det har tilslutning blandt fiskerne selv, som har tilkjendegit sin vilje gjennom folkeavstemningen. Jeg skal ikke si mere derom.

Alle de personlige uttalelser, som er faldt til mig, lar jeg ligge, ikke interesserer de mig, og ikke interesserer de denne forsamling - det er mulig, de interesserer de talere, som synes det er en saadan fornøielse at komme ind paa det gebet, og den fornøielse under jeg dem gjerne. Men jeg vil dog si et par ord til hr. Oscar Larsen. Hr. Larsen har det med at tale om, hvilken ukyndighet der er paa den anden side, hvor upraktiske de er, som optrær paa den anden side - han repræsenterer da rimeligvis den høieste indsigt paa dette omraade. Hvis jeg nu først betrakter hr. Larsen som representant for fiskekjøbmændene i landet, saa vil jeg si, at jeg antar, at det er det almindelige indtryk av den situation, som fiskeeksporten staar i nu og av de hidsige klager og jerimiader, som kommer, at man er slet ikke noget imponert av den norske fiskeforretningsstands dygtighet, at man tvertimot har indtryk av, at det er en gammel, udygtig, upraktisk del av vor forretningsstand, som sier, at det hele er kaput, fordi et par markeder lukkes, og som leverer fisk av den art, at vi fortrænges fra et stort marked i Spanien, og som da ikke gjør andet end at slaa hænderne sammen i fortvilelse og si: Herre kom og hjelp os. Jeg trodde de skulde hjelpe sig selv, at de skulde vise litt mere dygtighet, litt mere foretagsomhet og initiativ, at de blandt andet ikke skulde stille sig kjølig, som de har gjort før - rimeligvis i sine egne snevre interesser - mot fiskevrakning f.eks., i det at faa gjort, hvad gjøres kan for at faa forbedret vore fiskeprodukter. Fiskerne er der ikke nogen grund til at bebreide, men disse store herrer, som har samlet hundredetusener av kroner ved fiskernes arbeide, hr. Larsen og lignende, dem kan man, tror jeg, nok rette adskillige bebreidelser mot, ialfald er det ikke egentlig nogen følelse av beundring, som man har overfor de herrers forretningsdygtighet. De kan bruke sterke ord overfor dem, som er imot og si, at de forstaar sig ikke paa det - vis da i gjerning, at dere forstaar dere paa det og ikke bare forstaar at klage. De tjener formuer av og til, det kan saa være, ved mere eller mindre vellykkede spekulationer, men en virkelig energisk, foretagsom, fremskridtsdygtig forretningsstand tror jeg ikke, at vort folk har indtryk av er representert i den del av vor forretningsstand, som har sit høirøstede talerør her i hr. Larsen. Jeg vil ha sagt dette, skjønt jeg vil ikke nedlate mig

til at ta op nogen personlig debat med de herrer, som har angrepet mig. Der er enkelte repræsentanter her i salen, som synes at gjøre sig det til sport med adskillig selvgodhet, med adskillig bred svada at utbrede sig over temaet Castberg. Det er jo meget smigrende for mig, men jeg vil ikke følge det.

Med hensyn til de foreliggende forslag er jeg, som jeg har sagt før, paa det rene med at regjeringens forslag som det foreligger for Stortinget, ligger indenfor mandatet, og jeg agter at stemme for det, dog saa, at da jeg ikke har hørt nogen forklaring til at man skal indlate sig paa kontingering overfor Spanien - det har aldrig været paa tale før.-

Utenriksminister Michelet: Jo.

Castberg: - Nei, det har været nævnt underhaanden, men det har ikke været oppe paa samme maate som det andet ialfald - og da jeg for min del ikke har hørt noget argument for at det skulde være nødvendig eller praktisk at gaa til kontingering med hensyn til Spanien, vil jeg forbeholde mig at stemme mot ordene "Spanien og" i andet ledd, og ber om at der maa bli anledning til det ved voteringen. Likedan, da jeg ikke har hørt her eller kjender til at brøndevin fra Spanien og Portugal har nogen praktisk betydning - for Spanien er det jo hetvin eller vine i det hele og for Portugal er det portvinen - vil jeg ogsaa stemme mot ordene "brøndevin og" i det sidste ledd, saa det kommer til at lyde "for vin" overfor Portugal.

Uten nogen utførlig begrundelse vil jeg, i henhold til det jeg har uttalt før, og idet jeg ogsaa kan henholde mig til hvad en av de sidste talere, hr. Buen, har anført, foreslaa, at der knyttes til disse regjeringens forslag et ledd saalydende: "Dog maa der ikke overfor noget av de ovennævnte land indgaaes nogen forpligtelse som begrænser Norges adgang til paa ethvert tidspunkt at bestemme hvor meget der tiltrænges i de nævnte øiemed." Det er sandt at vi er inde paa en vikende politik nu, og jeg mener, at hvis man gaar til dette uten et saant forbehold, saa er man inde paa et skraaplan. Det er ikke godt at vite hvor man vil slutte. Jeg noterte med tilfredshet at hr. Gunnar Knudsen sa, at mandatet vilde han ikke opgi og folkeavstemningen vilde han ikke opgi. Javel, men hvis det skal føre til at man gaar med paa at indføre ganske betydelig mere av brøndevin og hetvin end man vet der vil tiltrænges, saa anser jeg det at være en ganske stor realitet. Naar jeg fremsætter dette tilløgsforslag vil jeg henstille til hr. Bentzen at ta sit forslag tilbake, og jeg haaper han vil imøtekomme det, idet jeg tror at ogsaa hans opfatning i stor utstrækning tilfredsstilles ved det tilløgsforslag som jeg herved fremsætter.

Præsidenten refererte det av hr. Castberg fremsatte forslag.

Præsidenten: De følgende talere har indtil 2 minutter.

Hambro: Jeg har indtryk av at det i nogen grad er steget hr. Castberg til hodet at han idag har hat et saa talrikt

auditorium, og jeg hørte med nogen interesse, at den ærede representant brukte uttrykk som fed svada. Jeg haaper at det er uttrykk for en voksende selverkjendelse hos den ærede representant. Jeg forlangte ordet for at nedlægge en protest mot den maate hvorpaa denne representant, der beklær en av plasserne inden præsidentskapet, excellerer i ved enhver forekommende anledning at forkaste repræsentanter i denne sal deres gjerning som private borgere i samfundet utenfor denne sal. Det er en usømmelighet. Og jeg setter fingeren paa hvorledes den samme representant, med en mangel paa selvkritik som heldigvis hører til sjeldnheterne, den samme representant, som vil belære andre om hvorledes de skal forholde sig, gang paa gang endogsaa har titulert medlemmer av regjeringen med deres private virksomhetstitel før de traadte ind i regjeringen. Jeg tror det vilde være ønskelig om der snart fra præsidentstolen blev nedlagt en indsigelse mot denne debatteringsmaate. Hvad den ærede representant uttaler om forretningsmænd som hr. Oscar Larsen og andre, det rammer dem ikke. Enhver mand som sysler med forretningsvirksomhet utenfor denne sal, vet, at den ærede representant savner enhver kvalifikation til at uttale nogen dom. Og enhver mand, der har deltatt i arbeidet for fiskeriernes utnyttelse i vort land, vet at den virksomhet som f.eks. representanten fra Aalesund har utfoldet i sin private bedrift, for fiskerierne har en saa uendelig langt større betydning end nogen indsats hr. Castberg har gjort eller evner at gjøre; men det er beklagelig at den slags uttalelser skal forekomme. Og det er beklagelig at en mand, der indtar en tillidspost i det norske storting, i den grad skal savne evnen til at skjelne mellem offentlig og privat færd og offentlig og privat sømmelighet.

Joakimsen: Hr. Buen sa at han i sine foredrag hadde gjort folk opmerksom paa at fiskerierne vilde faa vanskeligheter, men han hadde ogsaa sagt at fiskerne skulde bli skadesløsholdt. Hr. Buen retter det nu til, at de ikke skulde staa alene. Ja det er ganske klart at jeg under et politisk foredrag nok kan tillate mig at gi endel løfter, men spørsmålet er om vi, naar det kniper, kan indfri de samme løfter. Det at indfri et løfte er noget ganske andet end det at gi det. Det tror jeg nok at mange av os har bragt i erfaring, en erfaring som kanskje ikke er behagelig for alle. Spørsmålet er nu: Hvilke betryggende garantier kan der skaffes fiskerne for at de skal bli skadesløsholdt, hvis man gaar frem paa en linje som avbryter forhandlingerne? Og det er det der fra fiskeridistrikterne nu spørges om. Det skal man merke sig. Hr. Castberg mente at jeg som representant for fiskerne undervurderte den moralske støtte som fiskerne fandt i et forbud, - jeg tror det var slik han uttalte sig. Nei, jeg gjør ikke det; men spørsmålet er om fiskerne alene er de som skal bære de økonomiske ofre, som kræves for at de moralske forhold skal bli bedre for det ganske land.

Hr. Castberg sa videre, at han ikke var sikker paa, hvor fiskerne nu staar. Ja, er han ikke sikker paa det, saa synes jeg, at han bør foranledige en ny folkeavstemning avholdt, saa vil han bli sikker paa det.

Castberg: Jeg er sikker paa det.

Joakimsen: Jeg tror nok, at naar saa mange av fiskeridistrikterne stemte for forbud, saa var det i bevisstheten om, at vanskelighetene nok vilde indfinde sig, men at de skulde være overkommelige. Fremtiden faar vise, om dette holder stik. Holder det ikke stik, er jeg for mit vedkommende ikke et øieblik i tvil om, at fiskerne, naar de ser, at de staar alene paa skansen - ganske overlatt til sig selv - da vil ta sin mening op til revision.

Gunnar Knudsen: Jeg bemerket, at den ærede statsminister i sit foredrag uttrykkelig uttalte, at det var meningen med utenriksministerens forslag, at regjeringens fastsatte - i tilfælde efter konferanse med vor legation i Paris - den eventuelle kontingent, det eventuelle beløp, som det maatte vise sig nødvendig at indrømme likeoverfor Frankrige. Jeg har ikke noget at bemerke dertil; det passer ganske og er i overensstemmelse med mine anskuelser, og jeg tror, det er det mest praktiske i dette tilfælde og den hensigtsmæssigste fremgangsmaate. Det følger derav, at jeg paa ingen maate kan stemme for Castbergs tilløgsforslag. Det maa jeg bestemt advare mot; for det kan let foranledige forsinkelser og vanskeligheter, som kanskje kan ødelægge hele vor forhandlingspolitikk. Med hensyn til kontingeringen til Spanien og Portugal, saa er det saa, at det er nævnt i minister Wedels telegrammer, at der er spørmaal om kontingering saavel til Portugal som til Spanien, og det mener jeg ogsaa, at vil man søke at komme til et resultat her, maa man være forberedt paa at kunne gaa med paa - og jeg finder ikke, der er nogen betænkeligheter av nogen væsentlig art for i tilfælde at kunne gaa med paa - en saadan kontingering. Naturligvis vil det bero paa, hvor langt man gaar; der er selvfølgelig visse grænser. De tal, som er nævnt i ministerens telegrammer og tildels i konferanser, de virker dog ikke avskrækkende paa mig. Jeg betviler ikke, at han vil gjøre sit yderste for at skaffe vort land saa gunstige vilkaar som mulig.

Ivarsson: Da jeg hørte den unødige kritik, som repræsentanten fra Søndre Gudbrandsdalen lot bli vor forretningsstand til del, specielt hr. Oscar Larsen, da kom jeg til at huske en scene i collegium politicum i Hamborg. Der var alle de deltagende enige om, at den hamborgske forretningsstand slet ikke forstod sig paa, hvordan handel skulde føres, men selv de var sørgelig uenige om, hvorledes handelen skulde drives. En vilde til Grønland for sælskindenes eller hvalrosskindenes skyld, en anden vilde til de indiske lande, hvor man for en kniv eller nogen perler kunde bytte til sig kostbare artikler. Og det hele endte med slagsmaal og opløsning. Nu, det risikerer ikke hr. Castberg; for her i Stortinget utgjør han collegium politicum aldeles alene. Det bevises netop bedst derved, at han, hver gang taletiden blir ham for kort, gaar rundt mellem bænkerne og erhverver 10 faddere, og saa blir han reist paa stubberne som ordfører for

en fraktion og kan da la sin mund løpe saa meget han lyster. Da er det ikke farlig at være collegium politicum alene, og da er det ikke farlig at være enig i al den kritik, man kommer med, baade overfor forretningsstanden og andre.

Utenriksminister Michelet: Der har, siden jeg sidst hadde ordet, været talt temmelig meget. Den ærede statsminister har i mellemtiden uttalt sig, og det har gjort, at jeg har kunnet holde mig tilbake. Jeg hadde ikke tænkt heller nu at ta ordet, hvis der ikke var kommet et forslag fra hr. Castberg. Jeg vil raade Stortinget fra at vedta det forslag; det er i virkeligheten efter min mening begrepsstridig; det er at gi med den ene haand, om jeg saa maa si, og ta igjen med den anden. Det er i strid med en kontingerings væsen og begrep at si: Ja, men vi skal selv til enhver tid bestemme, hvor stort kvantumet er. Vil man kjøre det hele i grøften, ja da kan man stemme for Castbergs forslag. Vil man det ikke, vil jeg henstille, at man stemmer for det av regjeringen fremsatte forslag. Det er jo klart, vi maa gaa ut fra, at Frankrig nu har opstillet som bestemt krav en kontingering, og da at si: ja, vi skal nok gaa med paa en kontingering; men vi forbeholder os selv til enhver tid at bestemme kvantumets, kontingentens størrelse - det falder næsten i det komiske, synes jeg.

Den ærede representant hr. Gunnar Knudsen har allerede omtalt, at minister Wedel i et av sine telegrammer uttrykkelig har bragt spørsmålet om kontingering for Spanien paa bane. Uttalelserne lyder saa: "Hvilket standpunkt indtar man saa" - saa kommer endel ting "og til spørsmålet om fastsættelse av kontingent for spansk vin til videnskabelig, medicinsk og teknisk brug, f.eks. til hermetikfabriker". Hvilket standpunkt indtar vi til spørsmålet om fastsættelse av en kontingent? Det forholder sig altsaa ikke saa, som det har været sagt av en flerhet av talere, at dette er noget som regjeringen kaster ind for Spaniens vedkommende. Det er minister Wedel - jeg gaar ut fra i overensstemmelse med sin delegation - som bringer spørsmålet frem. Hr. Castberg sa ogsaa, at han vilde stryke i forslaget forsaavidt Spanien angaar uttrykket "brøndevin og". Jeg vil dertil si, at vi i 1920, et av forbudsarene, har indført fra Spanien 11300 kg. brøndevin. Spørsmålet er altsaa ikke helt uväsentlig. Det har været av enkelte representanter særlig, saavidt jeg erindrer, av hr. Hoel sagt, at man ved dette at kontingering gjennomføres i de forskjellige lande kan komme i kollisjon med hinanden, det kan bli et helt ubehjælpelig forhold. Dertil er at si at det kommer jo an paa kontingenteringens størrelse. Vi har her en statistikk at holde os efter, og den vil yde os adskillig veiledning. Det gjælder paa dette felt som paa alle de andre felter som vi kommer ind paa i denne materie at de som forhandler og har med saken at gjøre faar bruke sit sunde vett som det har været sagt før.

Castberg: Med hensyn til dette sidste som utenriksministeren nævnte mener jeg, at der maa advares mot at man stiller op kontingenterne saaledes, at formelt kan det bli spørsmål om at kræve av vedkommende land - hvis man gaar med paa kontingeringssystemet - det hele levert i samme slags vare

fra alle tre lande. Det er oplyst at det er indført fra Spanien et av de sidste aar 11 000 kg. brøndevin. Hvis man sætter en viss kontingent brøndevin og vin fra Spanien og Portugal og fra Frankrige er det ikke utelukket at det kan kræves av disse lande, at de skal ha hele kontingenten i brøndevin, og det har jo ikke været nogens mening. For Spanien er det jo hetvin som spiller en rolle, og for Portugal er det hetvin. Det er ikke engang saavidt jeg vet antydnet at der fra Spaniens side skulde være noget krav paa kontingering av brøndevin. Minister Wedel har altsaa nævnt kontingentspørsmålet for Spanien, men ganske løselig, og jeg hadde det indtryk av den konferance som fandt sted - utenriksministeren var ogsaa tilstede - at Wedel la en ganske anden vegt paa spørsmålet om lave toldsteder paa spanske produkter end paa dette, men det var specielt overfor Portugal det dengang het sig at det kunde være av betydning at faa et kontingeringssystem. I realiteten kan jeg ikke se det anderledes end at det er regjeringen som har bragt dette ind, selvom det har været løselig nævnt fra Wedels side, naar det gjælder Spanien. Utenriksministeren fandt det var begrepsstridig at vi selv kunde bestemme

Præsidenten: Tiden er omme.

Castberg: Da skal jeg forlate dette. Men det maa bare være mig tilladt at si et ord i anledning av det angrep som blev rettet mot mig av hr. Hambro. Jeg skal være meget kort.

Præsidenten: Tiden er omme.

Castberg: Jeg skal da be om ordet paany.

Hambro: Den ærede repræsentant fra Søndre Gudbrandsdalen gjorde mig underhaanden opmerksom paa, at naar det hadde forekommet at han hadde titulert et medlem av regjeringen ikke med hans statsraadstitel, men med den titel som vedkom hans private virksomhet, og hadde kaldt ham for direktør for sindssykevæsenet, skyldtes det et spøkefuldt indfald fra den ærede repræsentant. Jeg beklager at jeg ikke har været istand til at opfatte den ærede repræsentants spøkefuldhet. Men det har hændt mig saa mange gange at jeg har oppfattet den ærede repræsentant spøkefuldt og trodd at det var den eneste logiske forklaring paa hans uttalelse, men at jeg senere til min overraskelse har fundet at han selv tok sig i fuldt alvor. Derfor er jeg blit noget forsiktig med at tillægge den ærede repræsentant nogen spøkefuldhet. Jeg kunde tænke mig at den ærede repræsentant vilde spøke med forsvarsvæsenet, men det laa mig meget fjernt at tænke mig at den ærede repræsentant vilde spøke med noget der var ham saa kjært og nærliggende som sindssykevæsenet; men jeg skal herefter legge vinn paa at søke med skarpere omdømme at finde ut hvad den ærede repræsentant spøker med, og hvad han taler om med alvor.

Gausdal: Det er faldt en ytring fra repræsentanten fra Søndre Gudbrandsdalen som jeg ikke kan la gaa upaataalt. Han talte om at fiskerne trængte den moralske støtte forbudet gir.

Deri ligger at fiskerne skulde ha været mer umoralske end andre, og derimot vil jeg paa den sterkeste protestere. Jeg kjender den fiskende befolkning langt bedre end hr. Castberg, det tør jeg paastaa, og jeg vil si at sammenlignet med andre klasser i samfundet tror jeg at hr. Castberg maa lete længe før han finder en saa moralsk stand inden landet som netop fiskerne. Jeg har altid betraktet hr. Castberg som en klok tænkter, men i denne debat og tildels i den sidste tid har der forekommt en masse ulogiske sammensætninger i hans tale. Igaar forekom der en ting som forbauset mig i høieste grad. Jeg forlangte ikke ordet for at peke paa dette da, men jeg vil nævne det nu. Han stod her og beklaget sig paa det sterkeste over at en av vore utsendinger til vinlandene der borte var betegnet som "ædelmodig". Jeg vil spørre den ærede repræsentant, hvad slags folk skal vi sende avgaarde for at opnaa det bedst mulige resultat? Skal vi sende folk som mottages med sympathi i det fremmede land, eller folk som optrær paa det vis - jeg mangler næsten uttrykk for hvad jeg vil si - paa det vis at de mottages med misnøie, at de mottages med mistro? Det er jo netop en fordel for vore utsendinger at de betragtes som ædelmodige og mottages med venlighet. Der maa netop ligge en stor styrke i det for vore forhandlere. Ut fra det syn hr. Castberg har i denne sak trodde jeg netop han vilde forsvare den slags folk for derved at opnaa mest mulig for vort land.

Magnussen: I anledning av en ytring av den ærede repræsentant for Finmarksbyerne vil jeg faa lov til at opplyse, at det forholder sig ikke rigtig, at Castberg har gaat rundt og hvervet underskrifter for at kunne staa som forslagsstiller; men det er flere av os som har ønsket at et slikt forslag skulde fremsættes og derfor vilde bidra vort til at hr. Castberg skulde faa anledning til at motivere det. Det er altsaa helt ukorrekt det den ærede repræsentant for Finmarksbyerne her kommer med. Som medlem av avholdsgruppen vil jeg protestere mot den maate hvorpaa den ærede repræsentant for Finmarksbyerne og den ærede repræsentant for Uranienborg finder at kunne omtale avholdsgruppens formand og bedømme hans motiver. Der er kommet frem meget ondt under denne debat her, og naar det kommer frem, viser det sig at de kulturelle motiver selv fra Uranienborg blir anvist en ganske begrenset plads.

Ivarsson: Efter hr. Magnussens uttalelse gjør jeg hr. Castberg min undskyldning. Jeg merker ogsaa at Gerdt Bundtmaker er tilstede.

Bentzen: Det jeg ønsket at opnaa ved det av mig stillede forslag, det var at man til enhver tid skulde ha frihet til at bruke hvilke kvanta man vilde av brændevin og het vin til medicinsk, videnskapelig og teknisk bruk. Jeg vilde ikke risikere at man paa forhaand i traktaten skulde fastsætte at de og de kvanta skal vi binde os til, og det skal vi holde saa længe traktaten vedvarer. Naar nu dette ønske er imøtekommet paa den maate som foreslaat av hr. Castberg, er jeg tilfreds, og jeg tar saaledes mit forslag tilbake.

Castberg: Til hr. Gausdal vil jeg bare si at han har komplet misforstått mig eller mishørt min uttalelse. Jeg sa at fiskerne hadde vist ved sin stemmegivning ved folkeavstemningen at de la ganske overveiende vekt paa den moralske sak som forbudssaken efter deres opfatning er. Det var det jeg sa. Til hr. Ivarsson som jeg i regelen ikke pleier at svare, fordi hans foredrag bestaar bare i personligheter mot mig, vil jeg si, at han er vel skikket til at optræ som klokke sammen med hr. Hambro. Klokkestillingen passer ham, synes det mig, meget godt. Til hr. Hambro vil jeg uttale en tak fordi han ga mig anledning til at faa ordet paa nyt. Han henviste til at jeg hadde nævnt, at forsvarsstatsraaden tidligere hadde været direktør for sindssykevæsenet. Siden hr. Hambro har paaberopt sig en underhaandsuttalelse av mig, vil jeg faa lov til at paaberope mig at den ærede forsvarsminister har meddelt mig underhaanden at han selvfølgelig oppfattet det som en spøk, han har ikke tatt sig det ringeste nær av det. Men jeg tror nok at den gode tones vogter her i salen vilde faa litt mer respekt, hvis han ikke var den løstungede og lite hensynsfulde representant som hr. Hambro alltid viser sig at være, naar han kommer ind paa personligheter. Naar hr. Hambro sier at jeg har trukket private forhold ind, saa protesterer jeg. Jeg nævnte en representants stilling som medlem av endel av vor forretningsstand, men hr. Oscar Larsen hadde trukket mine forhold ind. Han talte om en dommers stilling o.s.v. Jeg opfordrer hr. Hambro til at vise den samme moralske indignation naar slikt kommer fra den kant. Men jeg har sagt det før, hr. Hambro lider av en sykdom, nemlig stadig at skulle angripe mig. Jeg ønsker han snart maa bli helbredet, hvis det er mulig.

Buen: Hr. Gausdal kom med nogen ytringer som jo ikke har saa meget at bety, jeg kunde derfor latt være at svare paa dem. Men naar han uttalte sig saa anerkjendende om den ting at hr. F. L. Konow er betegnet som den ædelmodige mand nede i Spanien, saa synes jeg nok hans begreper er litt forvirret. For det er vel ikke først og fremst det ædelmodige som Spanien sætter pris paa i dette forhold, som vi skulde sette pris paa.

Hr. Ivarsson har nu begyndt at sammensætte et collegium politicum her i tinget. Han har altsaa Herman von Bremen og Gerdt Bundtmaker med, men jeg gjør opmerksom paa at der er en til i dette kollegium tilstede, nemlig Sivert Posekiker, og han representerer Finmarksbyerne.

Præsidenten: Præsidenten vil gjøre opmerksom paa at denne perosnlige debat nu bør ha slut. Den kunde jo ha sin interesse, men for lukkede døre skulde den synes at være noksaa bortkastet.

Hoel: Jeg trodde det var en meget alvorlig sak vi hadde under behandling her i formiddag, men jeg maa nok si at det som sidst er passeret her nu, det gir mig indtryk av at forsamlingen ikke tar denne sak med det rette alvor. Mandatet indeholder som bekjendt en bemyndigelse til forhandlerne til at gaa med paa aapen, fuldt fri adgang til import (og det i

ubegrensede kvanta) av det brøndevin og den hete vin, vi trenger til teknisk, videnskapelig og medicinsk bruk.

Hvis der nu skal fastsættes et bestemt kvantum, og dette - saaledes som hr. Castberg og hr. Buen vil - skal begrænses av os selv; hvad er det da traktatmagterne har vundet ved det? Det traktatmagterne ønsker at opnaa, er naturligvis at faa fastslaat et minimumskvantum, som vi er nødt til at ta imot, enten vi trenger det eller ikke - det er klart. Men er det saa, at vi maa gaa med paa det saa betegner allerede dette et tilbaketog, det faar vi slaa fast. Det kan synes at være et litet tilbaketog, men det er et tilbaketog. Hr. Joakimsen gav klart uttryk for denne opfatning. Vi faar ikke kaste os blaar i øinene ved at si, at vi allikevel befinner os indenfor det oprindelige mandats ramme; det er ikke tilfældet. Jeg hadde tænkt at stemme for hr. Bentzens forslag, fordi det var det eneste logiske, vi nu kunde gjøre, hvis vi virkelig vilde opretholde det oprindelige mandat. Men naar han nu har tat sit forslag tilbake, forbeholder jeg mig at stemme imot ethvert av de forslag som her er fremkommet.

Præsidenten: Hr. Hambro har ordet til en kort bemerkning.

Hambro: Jeg takker den ærede repræsentant for Søndre Gudbrandsdalen for hans uttalte medfølelse med de sygdomsfænomener han har iagttat hos mig. Jeg kan forsikre ham om, at saasnart han fjerner ondets rot, skal ogsaa videre sygdomssymptomer bortfalde.

Gausdal: Jeg vil bare si til hr. Buen, at jeg ikke har talt om nogensomhelst person, hverken hr. F. L. Konow eller nogen anden; jeg bare sa det som et almindelig princip, at skal vi sende folk ut for at forhandle paa Norges vegne, gjælder det om at sende folk som vinder tillid og sympati i vedkommende land og ikke folk, som fra begyndelsen av skaper antipati. Det kan man ikke vente, at man opnaar nogenting ved, og jeg trodde ogsaa at hr. Buen skulde være tilfreds med det ut fra sit syn paa den sak det her gjælder. Jeg tror at franske, spanske og portugisiske interesser her staar stik i motsætning til det norske avholdsfolks interesser, og da gjælder det om for det norske folk at vinde mest mulig ved at optræ pyntelig og pent overfor disse folk, og ikke paa den maate, at man fra første øieblik av saa at si blir avvist. Og at hr. Buen ikke kan være med paa en saadan tankegang det forbauser mig; han har i almindelighet vist sig at være temmelig klartænkt.

Buen: Kun en kort bemerkning. Hr. Gausdal snakker jo utenom saken; det har jo ingenting med den foreliggende sak at gjøre det han nu sa. Jeg gjør hr. Gausdal opmerksom paa, at det er hr. Konow, som har opnaad den herostratiske berømmelse nede i Spanien, at han er kaldt den ædelmodige. Men de andre er vel ikke mindre habile end hr. Konow som forhandlere; jeg tror ikke hr. Gausdal vil paastaa det. Der kan derfor ikke lægges nogen vægt i den forstand paa det som hr. Gausdal nu forsøkte at anvende, dette at hr. Konow nu er kaldt den ædelmodige forhandler.

Utenriksminister Michelet: Faar jeg bare lov til at gi en kort opplysning, som kanskje kunde interessere herrerne. Der er kommet et telegram fra minister Wedel idag, hvori han sier, at han haaber at kunne være i Portugal om 14 dage. Det var kun den faktiske opplysning jeg gjerne vilde komme med.

Præsidenten: Der foreligger altsaa de av utenriksministeren fremsatte forslag og et tilløgsforslag av hr. Castberg. Hr. Bentzen har tat sit forslag tilbake. Det er ytret ønske om at der maa bli votert særskilt over de 2 forslag, det som angaar Spanien og Portugal, og det som angaar Frankrig. Desuten har en taler ønsket at faa anledning til at stemme imot ordene "Spanien og" i 2den linje og ordene "brøndevin og" i 4de linje. Det vil da bli anledning til at stemme over hvorvidt de ord skal gaa ut.

Ivarsson: Det var netop den fremgangsmaate jeg vilde bede om.

Præsidenten: Hr. Castbergs tilløgsforslag lyder saa: "Dog maa der ikke overfor noget av de ovennævnte land indgaaes nogen forpligtelse, som begrænser Norges adgang til paa ethvert tidspunkt at bestemme, hvor meget der tiltrænges i de nævnte øiemed."

Votering:

1. Første led i regjeringens forslag (om avtalen med Frankrike) bifaldtes mot 2 * stemmer.
2. Andet led i forslaget med det tagne forbehold bifaldtes mot 3 stemmer.
3. Mot 17 stemmer vedtoges det, at ordene "Spanien og" i anden linje og "brøndevin og" i fjerde linje skulde bli staaende.
4. Castbergs tilløgsforslag blev med 103 mot 14 stemmer ikke bifaldt.

* (Der reiste seg 3 representanter, d'hrr. Hoel, Castberg og Stousland, men præsidenten lot føre til protokols bare 2 stemmer.)

Voteringen foregik ved navneoprop efter begjæring av Castberg.

De 103 representanter var: Rud, Gausdal, Lykke, Getz, Galtvik, Okkenhaug, Aavatsmark, Hegge, Sivertsen, Schei, Wolden, Huus, Bjørnskau, Larsen, Sverdrup, Morell, Dietrichson, Holtsmark, Venger, Spangelo, Færøvik, F. L. Konow, Huun, Hoel, Næss, Erdal, Indrehus, Faleide, Gerhardsen, Myklebust, Mohr, Tvedt, Mjelde, Skaar, Owe, Sannes, Gunnar Knudsen, Klonteig, Tveiten, Wang, Kopseng, Horgen, Aas, Rømcke, C. O. Lund, Kummeneje, Hagb. Lund, Bernard Hanssen, Otto Müller, Trættheberg, Ivarsson, Faye, W. Konow, Bondesen, Grue, Sollie, Gunnestad, Olsen Nauen, Wegger, Sandaas, Lian, frk. Platou, Rustad, Hambro, Mjøen, Dæhlen, Tronrud, Heggelund, Wollnick, O. C. Müller, Hoffstad, Marcussen,

Møte for lukkede dører, Stortinget 19. april 1921

Moseid, Eiesland, Sanne, Værland, Skjulestad, Andersen Grimsø, Kulstad, Ellingsen, Joakimsen, Caroliussen, Tollefsen, Vegard, Moltu, Vassbotn, Fjærli, Otterlei, Mork, Høgset, Stousland, Maseng, Dahl, Finnestad, Berntsen, Ek, Smedsrud, Torjusen, K. Kleppe, Austbø, Davidsen, Aarstad og Moe.

De 14 representanter var: Tønder, Foshaug, Buen, Nygaardsvold, Juland, Sjøli, Bentzen, Krukhoug, Castberg, Belland, Magnussen, Aamlid, Lande og Gjøstein.

Fraværende var: Bang (syk), Hovland (syk), Hornsrud (forfald), Blakstad (permittert), Aarsrud (syk), Nalum, Magnus Nilssen, Djupvik og Enge (syk).

Præsidenten: Præsidenten vil benytte anledningen til at paatale, at der idag i "Verdens Gang" findes et referat, som kan betegnes som et utførlig referat av det, som foregik for lukkede døre igaar formiddag. Det kan ha hændt av og til, at aviser er kommet med notiser, som har vist, at de har været underrettet om enkelte ting, som har foregaaet i møter for lukkede døre; men det er dog ikke almindelig, at en avis kan levere et omtrentlig korrekt referat av et møte for lukkede døre. Det finder præsidenten at være saa utilbørlig og saa besynderlig, at det virkelig skal kunne gaa for sig, at man fra et møte for lukkede døre skal kunne levere den slags referater, at det maa paatales. Om en pressemand faar listet ut av nogen av de tilstedeværende oplysninger og benytter det, er det ogsaa, mener jeg, uanstændig.

Gunnar Knudsen: Jeg vil slutte mig helt til de uttalelser, som er kommet fra præsidenten. Det er meget beklagelig, at det, som foregaaer her for lukkede døre, skal sive ut i pressen. Det blir jo svært vanskelig at holde disse møter for lukkede døre med tryghet for fremtiden i viktige anliggender, hvis dette skal ske. De representanter, som begaar denne utilbørlighet, bør ikke glemme, at det er fædrelandets interesser, som vi her varetar, og det er fædrelandets interesser, som skades derved, at der foregaaer den slags illojale indiskretioner.

Magnussen: Jeg er helt enig i det, som er sagt. Men jeg vil faa lov til at legge til, at det forbauser mig ikke, at pressen faar disse oplysninger. Skal det kunne hindres, maa pressens mænd negtes adgang til bygningen under stortingsmøtet, for stortingsmændene kan gaa ute i korridorerna og kan sitte ute i restauranten og tale sig imellom ganske høilydt i den gode tro at ingen hører dem. Jeg har selv hørt, at stortingsmænd sig imellem temmelig høit har talt om, hvad vi forhandler her, og naar de sitter slik og snakker, tænker de ikke paa, at det kan hände, at representanter for pressen kommer ind og hører hvert ord, de siger, og selvfølgelig lager sine referater efter det, de hører. Det er selvfølgelig paa den maate, dette er gaat for sig. Og jeg vil legge til, at den er overmaade litet tiltalende, den paatrængenhet, som vises av pressens

repräsentanter, naar det gjælder for dem at skaffe sig oplysninger.

Utenriksminister Michelet: Ogsaa jeg vil faa lov til at slutte mig til de beklagelser, som er kommet frem her angaaende det referat, som findes indtat i "Verdens Gang" idag, og der er ingen, som har saadan grund til at beklage sig over det, som jeg. Jeg kan forsikre, at jeg ikke vilde ha uttalt mig om en enkelt episode saaledes som jeg uttalte mig igaar, hvis jeg ikke med tryghet hadde kunnet gaa ut fra, at det var inden fire vægge mine uttalelser faldt, og at de ikke vilde komme videre. Jeg understreket saa sterkt, jeg kunde, at det var, fordi møtet var sat for lukkede døre - om jeg saa maa si inden en intim kreds - at mine uttalelser fik den form, som de fik. Man har gjort baade mig og to av repräsentanterne en uret ved det, som her er passert. Jeg skulde henstille til den ærede præsident ikke at gi nogen reprimande, men at vedkommende avis dog fik en tilkjendegiven av, at Stortinget beklaget, det som her har fundet sted.

Foshaug: Jeg er ganske enig i den uttalelse, som kom fra den ærede præsident. Men det er jo det, at der igaar morges stod et referat i "Aftenposten", som ogsaa sterkt nærmet sig det, som var behandlet her i Stortinget, og det er ikke første gang, vi har oplevet det, at der siver ut en del av det, som er behandlet for lukkede døre. Dette er jo en uting, som i enkelte tilfælde kan volde stor skade for vort land. Det er derfor et spørsmål, om det ikke vilde være riktigere og tryggere for forhandlingerne i hemmelige møter, at man ga pressens repräsentanter adgang til møterne under det samme ansvar og den samme taushetspligt, som repräsentanter og stenografer her har. Jeg tror, at man da ialfald kunde være likesaa tryg, som naar disse journalister gaar paa jagt efter og anser det som en oppgave for sig at skaffe stof til sin presse.

Buen: Jeg slutter mig helt ut til den ærede præsidents uttalelser om det foreliggende tilfælde. Det er jo en kjendt sak, at der er repräsentanter, som lar sig pumpe. Ialfald er det en utilladelig naivitet, at de naar de taler, er saa uforsigtige, at de lar oplysningerne hale ut av sig paa den maate, enten det nu er direkte eller indirekte. Men det, som blev fremholdt av hr. Magnussen, vil jeg ta avstand fra; for at gaa til den slags foranstaltninger likeoverfor pressen - negte den adgang til huset her under hemmelige møter - det tror jeg ikke vil føre frem. Derimot vil jeg uttale min tilslutning til den tanke, som laa i hr. Foshaugs ytring, at bladenes ansvarshavende redaktører, ikke enhver revolverjournalist, - ja med navnet "revolverjournalist" betegnes jo de journalister, som gaar i gater og stræder og søker at tilegne sig nyheter - der er revolverjournalister inden alle partier - men bladenes ansvarshavende redaktører skulde ha adgang til at bli helt og fuldt bekjendt med de ting, som foregaar. Jeg har hævdet det forlængst for utenrikskomiteens vedkommende. Da vilde man ha den

betryggelse, som overhodet kan skaffes for, at tingene blev behandlet med ansvar.

Hambro: Jeg er ganske enig med præsidenten i hans paatale av det som er passeret; men jeg skulde anse det for hensigtsmæssig, om man ikke indskrænket den paatale til en bemærkning for lukkede døre her. Jeg skulde finde det overordentlig naturligt, om man lot utgaa en meddelelse om, at præsidenten i møte for lukkede døre har paatalt det som har fundet sted, og at det blev gjort i forbindelse med at det blev nævnt, at det her kom under drøftelse om man ikke burde træffe særlige foranstaltninger for at hindre en gjentagelse. Jeg tror ikke at denne paatale fra præsidentens side bør indskrænkes til dette møte for lukkede døre. Av mange hensyn tror jeg det vilde være nyttig, at det blev meddelt publikum, at den er blit paatalt den maate hvorpaa reportage blir søkt drevet her, - selvsagt ikke i den form, at det fra præsidenten blev meddelt, at der er bragt et referat, men at en avis har en meddelelse, der gir sig utseende av et referat av hvad som er passeret for lukkede døre.

- Forøvrig vil jeg gi den tanke som hr. Foshaug utkastet, og som hr. Buen gav sin tilslutning - min støtte. Hvis man lot en navngiven mand, helst chefredaktøren, fra hvert blad, faa adgang til ihvertfald enkelte møter for lukkede døre, - likesom man har indkaldt de samme mænd til konferance hos utenriksministeren, hvor der jo blir forelagt dem som regel akkurat de samme konfidentielle dokumenter, som Stortinget har faat adgang til at se, og hvor det hændte - i hvertfald i den tidligere utenriksministers tid - at der blev forelagt dem adskillige dokumenter, som Stortinget ikke blev bekjendt med, og der i deres taushetspligt ogsaa blev inkluderet, at de ikke maatte fortælle noget medlem av Stortinget hvad de her hadde set, - hvis man lot de samme navngivne redaktører faa adgang her, vilde man ha sikkerhet for, at aviserne ikke bragte nogen meddelelse. Og hvis det mot al erfaring skulde vise sig, at nogen avis bragte en meddelelse, saa vilde man ogsaa ha en navngiven mand, der stod helt ansvarlig og utpekte sig som den skyldige, og som derefter vilde bli utestængt fra bygningen. Jeg skulde anse det ønskelig, om præsidentskapet kunde opta denne sak til drøftelse.

Præsidenten: Præsidenten vilde anse det ønskelig, om man vilde bli færdig med denne debat.

Owe: Det er som gammel pressemand jeg vil faa lov til at uttale mig, da jeg tænker mig at oplysninger fra tidligere og nuværende pressemand kunde ha interesse for præsidentskapet i denne sak. Jeg er enig i de sidste uttalelser fra hr. Hambro om de ansvarlige redaktørers tilstedeværelse under enkelte møter for lukkede døre. Men jeg mener at man ogsaa bør tænke paa, om der ikke skulde være en anmeldelsespligt for redaktørerne for dem som er referenter her i Stortinget. Referentvirksomhet i denne forsamling er av en ganske anden karakter end referentvirksomhet ellers, og det kunde kanske være heldig, at referenterne var anmeldt av vedkommende

redaktør likeoverfor præsidentskapet. Jeg vil i denne forbindelse si, at naar "Verdens Gang" har bragt den meddelelse, som den har gjort, og vi nu kjender referenten fra "Verdens Gang" bør ethvert medlem av denne forsamling være forsiktig i sin omgang med denne mand.

Indrehus: Jeg gaar ut fra, at præsidentskapet maa ta denne sak under overveielse, og gjøre hvad det kan for at den slags ting ikke kan gjenta sig. Om enkelte repræsentanter er uforsigtige - hvad jeg forresten synes er ganske uforstaaelig - maa det sørges for, at det ikke gaar an, at bladene holder paa at offentliggjøre den slags hemmelige forhandlinger.

Holtsmark: Jeg skulde tro, at det kunde være nyttig at gjøre en henstilling til pressen om overhodet ikke at bringe meddelelser fra møter for lukkede døre.

Præsidenten: De forskjellige ting, som er kommet frem her, skal bli overveiet.

Præsidenten vil foreslaa, at intet av det som er behandlet her offentliggjøres.

Hambro: Mener præsidenten dermed ogsaa, at der intet kan offentliggjøres om at præsidenten har paatalt det misbruk som har fundet sted?

Præsidenten: Det er ikke engang ført til protokols. Det vil bli overveiet av præsidentskapet, hvad man i den anledning bør gjøre.

Votering:

Præsidentens forslag, at intet skulde offentliggjøres, bifaldtes enstemmig.

Protokollen blev derefter oplæst og enstemmig vedtat.

Møtet hævet kl. 13.58.